

de Kringkrant



ITALIË-SPECIAL

OFFICIEEL ORGAAN VAN VERENIGING SOCIËTEIT DE KRING AMSTERDAM

NUMMER 10, MEI 2026

WWW.KRING.NL

DE WERELD 5
Strasse des Friedens

DE DAMPKRING 6
René Huybrechtse
Kees van Langeraad
Cees Nooteboom
Jan Timman / Frans Weisz

OSTER 11

BEELDENE KUNST

Marianne Frijling 4
Floor van Keulen 12
Loutje Hoeksma 13

IL CIRCOLO ITALIANO 14
Het Italië-gevoel / Uitslag Prijsvraag

VERTELLINGEN VAN LEDEN 17
Joan Veldkamp

KRINGDINGEN

BinnenKring Wonen 9
Van de voorzitter 11
Fotoreportage RoXY-party 24

SIGNALEMENT 21
Micky Hoogendijk

INTERVIEW 22
De betere popweter Tom Blomberg

COLUMN

Lise van de Kamp



Welkom, zolang u maar niet opvalt

Amsterdam roept graag dat iedereen welkom is. Onzin. Probeer het eens als je boven de zeventig bent.

Op een flyer van het W Hotel staat het vrolijk: 'De buurt is van harte welkom bij onze wekelijkse vrijdag-dance-avond.'

De buurt. Dat zijn wij dus. Dachten we.

'Leuk,' zeg ik. 'We gaan dansen.' Gewoon, zoals we dat al vijftig jaar doen. Op muziek. Met een glas wijn. Niets ingewikkelds. Meestal in De Kring en soms ergens anders, zoals nu.

We trekken iets feestelijks aan, stappen rond achten het hotel binnen en lopen recht op de bar af. De muziek staat aan, de lichten flikkeren, de sfeer is precies zoals beloofd. Jong publiek, dat wel, maar ach: Amsterdam is van iedereen, toch? We bestellen een drankje. De barman kijkt langs ons heen. Alsof we onderdeel zijn van het meubilair. Na een tijdje lukt het toch. Twee glazen

wijn. We lachen er nog om. Tot het moment dat we richting dansvloer lopen. Daar gebeurt het. Niet zichtbaar, niet uitgesproken, maar onmiskenbaar. Blikken die net iets te lang blijven hangen. Een lichaam dat zich nét iets te langzaam opzij beweegt. Een groepje dat stopt met praten. Alsof er iets ongepast de ruimte binnenkomt. Wij.

We staan daar, midden op de vloer, en ineens voelen we ons niet welkom maar... gedoogd. Getolereerd, zolang we het feestje niet verstoren. Alsof dansen een leeftijdsgrens heeft. Alsof plezier iets is wat je op een gegeven moment moet inleveren bij de garderobe. We dansen toch. Natuurlijk. En ja, we hebben plezier. Maar het is anders. Minder vanzelfsprekend. Alsof je jezelf steeds een beetje moet verantwoorden voor het feit dat je er bent.

Later, bij het weggaan, zegt iemand van de beveiliging vriendelijk: 'Fijne avond gehad?' 'Zeker,' zeggen we. Maar wat we eigenlijk denken: *Jullie bedoelen niet ons.*

Dit is hoe leeftijdsdiscriminatie eruitziet in de stad. Niet grof, niet luid, niet meetbaar. Geen bordje bij de deur met '70+ niet welkom'. Het zit in de blikken. In het ongemak. In het subtiele signaal: hier hoor je niet meer.

En dat is misschien nog wel het venijnigste eraan. Officieel mag je overal naar binnen. Alleen niet meer echt meedoen.

Dan toch maar liever op vrijdagavond weer lekker dansen op De Kring.

De barman kijkt langs ons heen. Alsof we onderdeel zijn van het meubilair.

INTERVIEW MET GERSHWIN BONEVACIA

'In mijn werk zie je een sterk verlangen naar een ideale wereld'



Zeven Gershwins

FOTO RONALD HOEBEN

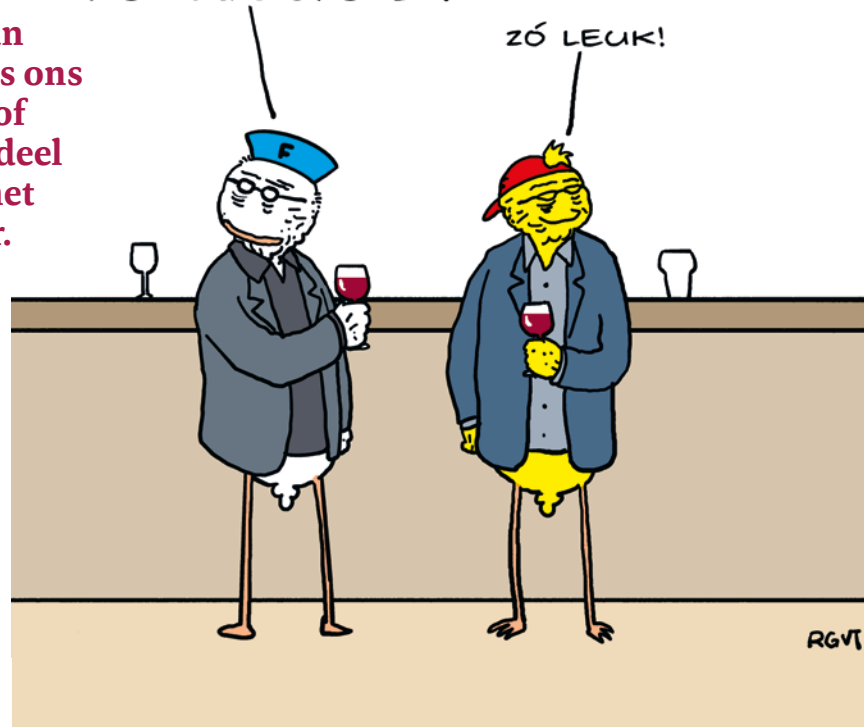
▶2

FOKKE & SUKKE

MERKEN DAT DE KRING VERJONGT

ER ZIJN STEEDS VAKER MENSEN MET KINDEREN DIE NOG STUDEREN!

ZÓ LEUK!



Kringtrivia



ILLUSTRATIE FRITS MÜLLER

Zeven Gershwins

Ad Fransen

De voormalige stadsdichter en kersverse winnaar van De Gouden Ganzenveer resideert vandaag hoog boven de oude Amsterdamse daken, op de vijfde verdieping van SOHO-House. Gershwin Bonevacia (33) is lid van de tamelijk exclusieve club die dit luxehotel herbergt. Het lidmaatschap bedraagt er een veelvoud van een Kringlidmaatschap, maar dan heb je ook wat: een comfortabele werkplek, een bioscoop, een sportschool en een zwembad op het dak, waar je Gershwin nooit in ziet duiken, andere gasten ook niet: 'De meeste mensen liggen daar alleen maar mooi te zijn.'

De meeste clubleden zijn hier ook – zoals op De Kring – geen kunstenaar, maar komen vooral uit de financiële wereld of zijn IT'er, gamer, expat, of fotomodel. Op De Kring kun je niet lekker werken of fijn sporten, maar dat is voor Gershwin dan wel weer echt een pluspunt: 'Je hebt er een creatief netwerk, er komen meer denkers en makers uit de culturele wereld om te ontmoeten.'

Maar ook in SOHO-house geen gebrek aan culturele snijvlakken. Zo zorgt hij zelf voor een maandelijks, stijf uitverkochte Poetry Night. Zoiets organiseert hij trouwens ook weer in Hal West. Moet deze veelzijdige man – nu hij toch lid is van De Kring – niet ook eens gauw iets organiseren voor onze sociëteit? Als hij tenminste tijd heeft. Want de ster van Gershwin Bonevacia is sinds zijn stadsdichterschap (van 2019 tot 2022) – en de bijbehorende bundel, *De Stad is ook van mij* – behoorlijk stijgende. Vroeger wou hij astronaut worden, nou dat is hij nu met verve in het heelal van de kunst waar hij – om met de door hem bewonderde dichter Lucebert te spreken – 'tracht de ruimte van het volledig leven tot uitdrukking te brengen'. Hij schrijft naast gedichten ook toneel en opera; hij vertaalt; hij geeft poëziewerkshops op scholen; hij schrijft in opdracht voor musea of ander culturele instellingen; hij staat avondlang op de landelijke theaterpodia, en pfff... even ademen... dan komt er als het goed is dit jaar ook nog een muziekalbum uit met de veelzeggende titel *Omhoog*.

Vlak voordat ik Gershwin Bonevacia besloot te interviewen, las ik van Joost Zwagerman het markante gedicht *Zeven Joosten*. Zwagerman schreef: *Alles wat ze zeggen over mij is altijd waar / en samen zijn we alle zeven niemandsland*. Eerder vertelde Gershwin tegen een krant: 'Zwart zijn, dyslexie, stedelijke verhalen: dit is wie ik onder meer ben.'

Het bracht me op 'n idee. Laten we – geïllustreerd met poëziefragmenten – eens kijken naar een stuk of zeven Gershwins, misschien is dat een mooie manier om het voor ons nog betrekkelijk onbekende niemandsland Bonevacia in kaart te brengen.

Gershwin en zwart zijn

*veel dingen ben ik vergeten, alle keren dat ik slachtoffer was
het brandende gevoel van te lang ingetrokken
S-Curl-relaxer
de bleaching cream in de Congolese toko
habri bo koló zei mijn moeder
je bent te zwart*

we hebben verder een goede relatie.

'Habri bo koló is een Curaçaose uitspraak, een overblijfsel uit de koloniale tijd, het betekent letterlijk: open je kleur. In de tijd dat mijn ouders opgroeiden op Curaçao was het zo: hoe donkerder je was, hoe lager je op de maatschappelijke ladder stond en hoe groter de afstand tot de arbeidsmarkt. Mijn moeder was daar nog steeds bang voor bij haar kinderen en stuurde mij naar de toko voor bleekzalf, zodat ik minder zwart leek. Het gekke is, dat ik als kind nauwelijks besepte dat ik zwart was. Maar hoe ouder, hoe bewuster, zeg maar. Je gaat je vanzelf steeds meer positioneren vanuit je huidskleur, je kijkt ook meer naar andere zwarte jongens of mannen; waar zij staan, wat hun status, hun plaats is in de maatschappij.

'Ik heb er op verschillende manieren over geschreven in mijn gedichten. Dan gaat het over herkenning of ontdekking van de cultuur, de roots, de gewoontes, de keuken of de spirituele intimiteiten die ik met me meedraag. Ik werd steeds nieuwsgieriger, ben het nog steeds. Maar ik geloof niet dat dat meteen iets met het

Gershwin Bonevacia is een stijgende ster aan het literaire firmament en bezit vele artistieke talenten. Het zat er al vroeg in: 'Als kind dacht ik dat ik magisch was.

Ik had een beetje een Harry Potter-achtig gevoel, alsof ik een toverstokje had.' Gesprek met een winnaar. Van De Gouden Ganzenveer 2026 nog wel.

verschil tussen zwart en wit te maken heeft. Dat hoor ik ook bij kinderen van Molukse of Chinese ouders.

'Ik heb wel altijd het gevoel gehad dat ik anders was vanwege mijn Curaçaose achtergrond. Het gaat om heel simpele dingen. Op school moest je in de kring altijd vertellen wat je deed. Ik deed geheid altijd wat anders, ik at wat anders, thuis was het anders, op straat was het anders. Dat vond ik ergens ook wel leuk, het gaf me een gevoel van exclusiviteit. Maar de verschillen kunnen ook schuren, zijn nog steeds niet altijd even leuk. De negativiteit die daaruit voortkomt probeer ik in mijn werk om te zetten in kracht, in superkrachten, die ons bij elkaar brengen in plaats van uit elkaar drijven. In mijn werk zie je een sterk verlangen naar een ideale wereld, waarin we verhalen met elkaar kunnen delen, in plaats met de rug tegen elkaar staan.'

'Ik denk dat je weerbaarder moet zijn als je zwart bent, maar dan in de zin van dat een vrouw ook weerbaarder moet zijn in de mannenwereld.'

Gershwin het kind

*toen ik klein was heb ik mij vaak vergist
tussen meteoren en sterren
tussen trots en schaamte*

'Als kind dacht ik dat ik magisch was. Ik had een beetje een Harry Potter-achtig gevoel, alsof ik een toverstokje had, alles zelf kon inrichten, overal van mocht dromen, dat alles voor jou kon zijn. Ik was een gulzig kind, wou alles opslurpen.

'Ik merkte anderzijds ook dat er taboes waren binnen de cultuur waarin ik leefde. Dat je als kind stoer moest zijn, over bepaalde zaken moeilijk met je ouders kon praten, zoals pijn of psychische problemen; dat er naast trots ook veel schaamte bestond.

'In de bundel *Toen ik klein was, was ik niet bang* heb ik mezelf geanalyseerd als kind, mezelf helemaal binnenste buiten gekeerd. Het was een vorm van bevrijding. Kijk, je groeit op met allerlei labels, waarden, normen of ervaringen die je een heel andere kant kunnen opsturen dan dat je zelf zou willen. Met *Toen ik klein was, was ik niet bang* wou ik me ontdoen van al die geadopteerde gedachtegangen, de labels die anderen mij gegeven hebben, maar ook die ik mezelf gaf. Het ging soms om heel simpele dingen: dat bezit heilig is of dat succes 'm zit in materie, dat ambitie of altijd druk bezig zijn de hoogste waarden hebben, of dat je je moet schamen als je pijn hebt. In de fase dat ik

die bundel schreef, heb ik dat allemaal losgelaten.

'Ik ben opgegroeid in Rotterdam-Zuid. Het had met mij ook een andere kant op kunnen gaan, zoals met sommige van mijn jeugdvrienden. Jazeker, ik zie ze nog steeds, sterker nog: het zijn nog steeds vrienden. Onze verschillen in sociale status worden overstegen door broederschap, gemeenschappelijke komaf. Je hebt mensen bij wie stijgen op de maatschappelijke ladder gepaard gaat met afzetten tegen hun sociale milieu. Ik ben juist dieper gaan nadenken over waar ik vandaan kom, hoe me dat gevormd heeft, daar reflecteer ik op in mijn poëzie.

'Wij hadden het thuis niet breed, mijn moeder zorgde in haar eentje voor het gezin, en ik was net als mijn vriendjes vaak op straat te vinden. Maar ik denk dat mijn verbeeldingskracht en mijn nieuwsgierigheid me behoed hebben voor het nemen van een verkeerde afslag. Ik kon me altijd verplaatsen in een mooiere toekomstige wereld. De fantasie heeft mij gered. Ik kon denken: over tien jaar sta je daar en daar.

'Ik heb nooit echt iets ergs geflikt, maar ik had evengoed makkelijk in de problemen kunnen komen. Een voorbeeld: je staat met een groepje op een pleintje te voetballen en twee jongens gaan snoep stelen bij de sigarenboer. Ze worden betrapt, en bij het ontsnappen klappt de sigarenboer met zijn hoofd tegen de voordeur. De politie wordt gebeld en krijgt alleen maar het signalement van twee zwarte jongens die zijn weggerend. Ze gaan naar het pleintje waar wij – allemaal zwarte jongens – staan te voetballen, en twaalf man worden opgepakt. Maar ik net niet. Het is dus ook een kwestie van geluk geweest dat ik niet in een landschap vol ellende ben terecht gekomen. Trouwens, rond mijn zestiende kreeg ik vanzelf wel door aan welke kant van het speelpleintje ik het beste kon gaan staan. In ieder geval niet bij de jongens die al een wapen hadden of zo. Toen wist ik al dat ik later liever schrijver wou worden.'

Gershwin de schrijver

*Als het kon zou ik verdwijnen
En voor altijd in poëzie leven.*

'Op mijn veertiende, vijftiende kwam ik erachter dat ik het interessant vond om verhalen te verzamelen, creatief met taal bezig te zijn.

'Wat mij vooral kenmerkt is goed observeren, net vanuit een andere hoek rondkijken. Dat was thuis, op school, of op straat al zo. Eerst dacht ik: ik word journalist, omdat ik goed was in het doorvertellen van mooie verhalen over wat ik op school of op straat meemaakte. Op een gegeven moment ging ik dat opschrijven. Dat was de basis. Het poëtisch landschap in Ne-



'In mijn gedichten gaat het natuurlijk ook over de filosofie van de straat'

derland kende ik toen totaal niet. Ik deed, vmbo daar kom je niet zo gauw in aanraking met dichters. Bovendien had ik dyslexie.

'Mijn gedichten die ontstaan uit persoonlijke noodzaak komen om de twee jaar in een bundel. Daarnaast schrijf ik veel in opdracht. Dan heeft het Rijksmuseum een nieuwe tentoonstelling over Vermeer en vragen ze mij: 'Hé Gershwin, wil jij voor de opening een gedicht schrijven over *Gezicht op Delft*.'

'Mijn schrijverschap is echt goed gaan lopen sinds mijn stadsdichterschap van Amsterdam. Sindsdien heb ik als het ware nieuwe functies, toepassingen ontdekt voor mijn poëzie die ook inkomsten opleveren.

'Ik ben niet zo'n dichter die eens in de zoveel tijd uit zijn zolderkamer afdaalt om een bundel te presenteren. Ik ben graag continu onder de mensen. Ik moest ook wel in het begin, mijn eerste bundel had een slappe ontvangst, en dus ben ik overal gaan voordragen, mijn poëzie letterlijk onder de mensen gaan brengen.

'Na mijn studietijd ging ik eens goed nadenken: hoe wil ik mijn leven inrichten? Bij Vincent van Gogh las ik zoiets als: *Het tekenen is alles en alle tijd daaraan besteed is pure winst*. Dat verwoordde precies mijn passie, mijn drijfveer, maar dan voor het schrijven. Winst zit 'm voor mij alleen in dingen doen die je fijn vindt, nodig vindt, daar wil ik alle tijd in stoppen. Zodoende ben ik fulltimekunstenaar geworden.

'De bekroning met De Gouden Ganzenveer was een complete verrassing, maar ik zie die prijs toch ook als een beloning voor die passie, die gedrevenheid en de impact die mijn werk heeft op anderen.'

Gershwin de performer, of... ook een beetje profeet?

Ik spreek inmiddels de taal van de geestdrift. We communiceren met hart en ziel over wat we willen en waar we in geloven.

Ik spreek inmiddels de taal buiten woorden, het lijkt alsof alles samenspannt om mij in een alchemist te veranderen.

'Waar ik al vroeg achter kwam is, dat ik eigenlijk met twee disciplines bezig ben. Enerzijds literatuur, anderzijds de podiumkunst. Daarin gelden andere wetten en regels dan in de literaire wereld. Op het podium vertrek ik altijd vanuit mijn geschreven gedichten, maar al doende kom ik in een andere cadans dan op papier, kan ik bepaalde regels vaker herhalen, kan ik stiltes laten vallen of kan

ik meer met mijn lichaam doen. Soms is er muziek bij zoals hier in SOHO-house, waar er op poëzieavonden altijd een pianist bij is, dat geeft de voordracht een jazzy ritme, zorgt voor een speciale *vibe*. En tijdens zulke voorstellingen voelt het publiek – als het goed is – een bepaalde subtekst, die niet geschreven staat. Voordracht voelt veel dominant dan schrijven.

'Het podium is ook een mooie kans om andere mensen tegen te komen buiten de literaire wereld: muzikanten, stand-upcomedians, acteurs, operazangers. De inspiratiebronnen voor mijn optredens liggen niet bij de klassieke dichters, maar bijvoorbeeld bij de Amerikaanse rapper Saul Williams, of bij ons: spoken-wordperformer Babs Gons.

'Ik duik er de laatste tijd dieper in, maar schrijf nog te weinig in het Papiamentu. Ook op Curaçao is Nederlands altijd mijn eerste taal geweest omdat mijn ouders in Nederland hadden gestudeerd en altijd Nederlands met me spraken. Maar ik wil het Papiamentu verder ontwikkelen voor mijn poëzie. Er zitten klanken en beelden in die zich uitstekend lenen om voor te dragen. Het Papiaments kent ook minder woorden, dus word je sneller gedwongen om beelden, metaforen te gebruiken. Dat kan een geweldig effect hebben op het podium.

'Ik hoef het niet te zijn, ik ben al activist omdat ik mezelf ben, Gershwin Bonevacía. Ik ben wel geëngageerd, maar ik doe geen activistische uitspraken tijdens optredens, kom voor mijn publiek niet met oplossingen. De ontvangst is ook heel verschillend: voor sommige mensen is wat ik voordraag een verhaal over stigma's, voor de ander gaat het over Rotterdam-Zuid, voor sommige mensen is het helend, voor anderen schuurt het. Iedereen haalt het zijne eruit. Ik laat het graag open.'

Gershwin de filosoof

als je tien jaar bent leer je te geloven

'Ik denk dat mijn verbeeldingskracht en mijn nieuwsgierigheid me behoed hebben voor het nemen van een verkeerde afslag'

dat dingen altijd zullen blijven zoals ze zijn dat de meeste avonturen een noodzaak hebben dat alle paraplu's kapot gaan dat het leven zoet is dat de weg die gewezen wordt nooit jouw eigen route is

'Op heel jonge leeftijd was

ik eigenlijk al bezig met filosofie. Waar komen dingen vandaan? Wat is de grondslag van ons leven? Ik ben altijd zoekende geweest.

'Ik heb filosofie gestudeerd, maar niet afgemaakt. Toen ik begon met mijn filosofiestudie was ik 25, snel daarna werd ik stadsdichter, nam mijn leven een andere wending en kwam ik erachter dat de gevestigde filosofen niet altijd de filosofen van ons leven zijn. Dat zijn voor mij toch vooral de kunstenaars. Zij brengen meestal de waarden, de wijsheid waar we naar op zoek zijn.

'In mijn gedichten gaat het natuurlijk ook over de filosofie van de straat. Opgroeien in Rotterdam-Zuid, in een gezin dat het niet breed had, heeft me uiteraard streetwise gemaakt. Ik wil niet cliché klinken maar het is gewoon zo: ik geloof in de filosofie van het leven, van de straat, ik heb geleerd van situaties waarin ik terecht kwam. Ik herken daardoor ook heel makkelijk de hartslag van de multiculturele samenleving, de gewoontes, de waarden.

'En omdat je bij een studie filosofie toch overwegend denkt vanuit een westers landschap, kom je eerst vrijwel alleen maar in aanraking met westerse filosofen. Ik ben op een gegeven moment ook gaan zoeken bij filosofen uit andere windstreken, die meer tegen het spirituele aanleunen en niet voortkomen uit een cultuur met een westerse religie.'

Gershwin de stedeling

Als je uitstapt op Centraal Station, dan gaat het vanzelf. De binnenstad is een zee, die bestaat uit vaste golven. Dragen wij nog bij aan de vorm van het gezicht?

'Ik voel me Amsterdammer, maar het stadsgevoel is bij mij gespleten. Ik voel me meerdere dingen. Ik was weliswaar Amsterdams stadsdichter, maar ik ben ook nog steeds een Rotterdammer. Zo-

als ik ook Nederlander ben, maar me nog steeds Curaçaöenaar voel. En ik ben een man, maar ik voel me ook heel vrouwelijk.

'Ik woon pas sinds mijn achttiende in Amsterdam, daarvoor woonde ik tot mijn tiende op Curaçao en daarna in Rotterdam-Zuid. Dus ik moest als stadsdichter wel flink mijn best doen om me Amsterdammer te voelen. Eigenlijk deed ik in het begin maar alsof. Ik besepte dat ik Amsterdam helemaal niet zo goed kende, wist heel weinig van de stadshistorie. Ze dachten waarschijnlijk: Gershwin is zwart, die komt uit de Bijlmer, die schrijft wel een goed gedicht over de Bijlmermerramp, maar ik kende de Bijlmer helemaal niet. Moest ik wel om lachen. Mijn voorganger K. Schippers heeft me goed ingewijd; wat een bijzondere man was dat en ook een dichter die me nauwkeuriger heeft leren observeren.'

Gershwin de voetballer

Gush, op zondagen train je jouw linkerbeen tegen de garage in de Taselaerstraat als je hard genoeg over de garage schiet landt jouw bal in de tuin van de man aan de overkant

op sommige dagen wacht hij je op hij heeft geen vertrouwen in je linkerbeen op sommige dagen schiet je met rechts zodat jouw bal perfect in zijn tuin landt

'Ik heb tot mijn vijftiende hoog gevoetbald bij Sparta. Ik ben gestopt, vond mezelf niet goed genoeg. Ik zat met oud-international Jetro Willems in de jeugdopleiding, hij was twee jaar jonger dan ik en ging me toen al voorbij. Mijn broertje Nagiër is wel doorgegaan als prof, maar hem zag ik dan van de ene club naar de andere verhuizen, stage hier, stage daar, dat was echt niks voor mij geweest. En als ik nu zie wat het schrijven, de poëzie mij heeft gebracht: dat had ik nooit van mijn leven willen inwisselen voor een voetbalcarrière. Ik mag fullprofschrijver zijn, me bezighouden met de thema's die mij boeien. Dat maakt me gezegend!'

De hierboven aangehaalde dichtregels zijn verspreid te vinden in Bonevacía's bundels: *Ik heb een fiets gekocht* (2017), *Toen ik klein was, was ik niet bang* (2021) en *De stad is ook van mij* (2024).

Werk van Marianne Frijling

Lightfeeted

Tekenen en schilderen waren van kinds af aan een grote liefde, waarschijnlijk ook vanwege mijn moeder die heel kunstzinnig was. Portretten gingen me van nature goed af en als jong meisje tekende en boetseerde ik al paarden. Vanaf mijn tiende was ik een echt paardenmeisje en wilde in vrijheid met mijn eigen paard de wijde wereld in trekken, geheel in vrijwillige harmonie; samen één zijn.

Aan de Gerrit Rietveld Academie studeerde ik vrije grafiek, later volgde ik beeldhouwen aan de Rijksakademie van beeldende kunsten. Met een cultureel-pedagogische bijscholing aan de Rietveld behaalde ik mijn lesbevoegdheid. In mijn atelier op een steenworp afstand van De Kring geef ik lessen in model- en portrettekenen en beeldhouwen.

Sinds 1990 ben ik actief in de kunstwereld en bouwde ik met paardenexposities gestaag aan mijn reputatie. Jan Pieter Glerum van het bekende Amsterdamse veilinghuis zag mijn werk en wilde mij naar de top hebben. Dat durfde ik niet aan. Hij liet mij deelnemen aan een veiling voor moderne kunst na 1945, uit de collectie Tromp Meesters, om mijn werk een plek te geven in de kunstwereld. Vlak daarna wilde ik me inschrijven voor een expositie in San Francisco op Fisherman's Warf, waar in feite iedereen aan mee mocht doen, maar ik werd afgewezen: mijn werk was niet goed genoeg. Een andere keer wilde ik in het buitenland exposeren en werd ik ter plaatse afgeweerd door de impresario van een bekende beeldhouwer met de woorden: 'Jij bent hier niet welkom.' Ik had wekenlang alles voorbereid, drie dagen gereden, betaald voor alles, kosten gemaakt. Deze situaties kon ik toen niet *handelen*.

Ik schilder, teken en boetseer portretten in opdracht. Mijn specialisatie ligt bij paarden. Vijfentwintig jaar was ik te vinden op grote paardensportevenementen in binnen- en buitenland. Daar ontstonden nieuwe opdrachten, nieuwe ontmoetingen, nieuwe inspiratie. Mijn werk wordt momenteel onder andere aangekocht door Galerie Raqueling in Zürich en de Holland Heritage Gallery.

Mijn grote inspiratiebron is Auguste Rodin. Als geen ander creëerde hij een enorme levendigheid en esthetiek en had een prachtig oog voor verhoudingen. Daarnaast is zijn geliefde, Camille Claudel, een voorbeeld voor me. Ik maak voorna-



melijk mensen en dieren en ben altijd op zoek naar het overbrengen van gevoel en karakter. Mensen kunnen bijvoorbeeld net als een paard aandoenlijk zijn, ik wil dat vastleggen, techniek alleen is voor mij niet genoeg. Ik wil dat een houding ontroert, dat een blik iets vertelt, dat een paard niet alleen correct is uitgebeeld, maar ook leeft. Mijn beelden creëer ik eerst in was en draad – een kwetsbare, zoekende fase. Daarna giet de bronsgieter het werk in brons, en breng ik zelf de laatste verfijning aan. Dat is voor mij het moment waarop ik voel: dit is het, meer kan ik er niet aan toevoegen.

Wanneer ik nu aan een paardenbeeld werk,

weten mijn handen intuïtief of het klopt – of de spanning in de hals goed is, of de beweging geloofwaardig is. Dat komt door jarenlange ervaring met paarden: verzorgen, werken, rijden. Het bronzen beeld *Lightfeeted* draagt een persoonlijk verhaal in zich. Het ontstond vanuit mijn meisjesdroom om één te zijn met mijn paard. Met veel liefde en bezieling heb ik dat verlangen in brons gegoten.

Opgetekend door Karin Kallenberg

**Website: mariannefrijling.nl
Instagram: Marianne Frijling**

Prego!

REDACTIONEEL

Als het om *la dolce vita* gaat kom ik er in vergelijking met mijn redactiegenoten en medewerkers in dit nummer bekaaid vanaf. Zelf moet ik nog steeds teren op dat sporadische weekendje Napels, terwijl onze vormgever Jaap van der Zwan met zijn vrouw twee maanden per jaar op een vorstelijk landgoed in Toscane resideert. Of neem redacteur Karin Kallenberg die overwegend in het zalige Rome woont; haar collega Tjadine Stheeman is met haar nieuwe liefde onlangs nog heel romantisch de Amalfikust afgereisd. En dan hebben we een eindredacteur die – sinds zijn ouders begin jaren '60 een tweede huis in Toscane lieten bouwen – er 'n regelrechte Italië-fetisj op na houdt. Het lag dan ook in de lijn der verwachting, dat onze *Montecavoli*, oftewel Jeroen Koolbergen (samen met Dickie Ruimschotel, nog zo'n lange laars-*tifoso*) om BinnenKring zou oprichten die helemaal om Italië draait. Die nieuwe *Circolo Italiano* levert dan weer voor de Kringkrant dubbel voordeel op: zie in dit nummer de korte Italiaanse vertellingen als uitkomst van een speciale prijsvraag.

Het valt me in die verhaaltjes overigens op dat het vooral over zoete herinneringen gaat: verse perziken, smekende meisjes, geuren van heerlijk

eten en daarbij dan ook nog die heerlijk spetterende taal.

Allemaal mooi en aardig, maar mijn *Decamerone* begint toch heel anders. Het is zomer 1976 en ik zit met vrienden in een oude hakkende DAF (geleend van één van de moeders) om zoveel mogelijk landen in Europa aan te doen. Natuurlijk zit Italië daar ook bij. Maar als er al sprake is van *dolce vita*, is dat niet waarvan ik de meeste Italianen zie genieten. Voordat we over stoffige wegen een grote stad binnenreden, kwamen we eerst door uitgestrekte sloppenwijken waar bedelende kinderen *Bic!... Bic!... Bic!* riepen; ze wilden je een balpen verkopen of aftoggelen. Het leek wel arm Latijns-Amerika.

Op het platteland reden boeren nog met paard en wagen of op een roestige FIAT-tractor. Benzine kreeg je er alleen op de bon, je moest vooraf coupons bij de ANWB aanschaffen. Wel na elke tankbeurt goed opletten of *il pieno* achteraf niet *il pineut* betekende.

En het verfijnde design waar het land prat opgaat, bleek toch vooral bestemd voor het buitenland; meestal zaten we in de horeca op oude boerenstoelen of aan wiebelige formicatafeltjes.

Van de spetterende klanken die de Italiaanse taal voortbrengt, hebben we destijds wel met volle teugen mogen genieten. Na het op een camping elke avond opentrekken van een blik Ravioli of Unox SMAC, wilden we in Venetië eindelijk ook

wel eens van het roemruchte *dolce far niente* proeven. We namen de goedkoopste pasta van de kaart en kregen bij het afrekenen van de ober eerst op onze kop dat we het hele schaalte Parmezaanse kaas over onze maaltijden hadden verstrooid. En dan konden wij onnozelaars ook nog eens niet de hele rekening voldoen. De ober tilde met veel misbaar het bestek op, trok aan het tafellaken, gooide met een korst overgebleven brood, rammelde driftig met het olie-en-azijnstel, stond te stampen: *'Coperto! Pane! Servizio! Bambini! Figli!'* Hè, moesten we nou ook nog zijn kinderbijslag betalen?

Een aardige oudere dame, een paar tafels verderop, paste gelukkig moederlijk het missende schadebedrag bij.

Geweldig volk dus die Italianen, blijkt ook uit de bijdragen vanuit Il Circolo Italiano in dit nummer, dat verder bol staat van veel meer dingen die groeien en bloeien op De Kring.

Zoals de onvolprezen muziekquiz van betere popweter Tom Blomberg of de steeds leuker wordende rubriek *Binnenkomer* met een fris lid dat vertelt wat onze sociëteit zo attractief maakt. Ach, de oude Romeinen wisten 't al, want om zo ongeveer met Cicero te spreken: 'Wanneer je De Kring hebt en de Kringkrant, heb je alles wat je nodig hebt.'

Ad Fransen

Straat van de vrede

Het internationale toneel verandert drastisch, waarden die in Europa heel lang vanzelfsprekend leken staan nu op losse schroeven. Ook in de kunsten is daar aandacht voor. Met Strasse des Friedens bijvoorbeeld. Het gaat om een beeldenroute die zich over heel Europa uitstrekt en een bijzondere historie heeft.

Henk Wijnen

De Duitse kunstenaar Otto Freundlich (die toen al jaren in Parijs woonde) had in 1936 al het idee om buiten de stad langs randwegen locaties in te richten voor kunst en wetenschap, trepunten voor mensen uit verschillende landen. Internationale *co-workingspaces* dus, goed voor de 'Völkerverständigung', zoals hij dat noemde. Een gewaagd project in een tijd van opkomend nationaalsocialisme. Freundlich's eigen werk werd al gauw als 'entartet' bestempeld, ook omdat hij van Joodse afkomst was; in 1942 moest hij met zijn vrouw Jeanne in de Pyreneeën onderduiken.

Freundlich overleefde de oorlog niet, maar zijn vrouw wel, en zij pakte het idee weer op en maakte er vervolgens iets anders van. Bij haar ging het niet meer om locaties, maar om beelden. Bovendien legde zij twee trajecten vast: de eerste van Amsterdam (vanwege Van Gogh) via een Aix-en-Provence (vanwege Cézanne), naar de Pyreneeën (waar ze met haar man dus ondergedoken had gezeten). De tweede route moest van de Normandische kust (vanwege de Geallieerden en D-Day) naar Moskou gaan (de Russen waren immers ook bevrijders). Parijs werd het kruispunt van deze routes. Het lukte Jeanne echter niet dit plan van de grond te krijgen.

In 1971 organiseerden de beeldhouwer Leo Kornbrust en zijn vrouw – de dichteres Felicitas Frischmuth – een internationaal *Steinbildhauersymposion* in het Duitse stadje St. Wendel. Veel kunstenaars zochten in die tijd naar 'zingeving', wilden maatschappelijk betrokken zijn. Zo ook op dat symposium in St. Wendel, waar vooral gesproken werd over de tweedeling van Duitsland. Uit die discussie kwam een 20 kilometer lange *Strasse der Skulpturen* voort.

Eind jaren '70 verscheen er een werkcatalogus over Otto Freundlich. Toen Leo Kornbrust deze publicatie las, was hij zo onder de indruk van Otto Freundlich, dat hij zijn eigen beeldenroute voortaan als deel van Freundlich's *Strasse des Friedens* beschouwde. Kunstenaarsvrienden van Kornbrust en zijn vrouw Felicitas Frischmuth vonden dat zo'n geweldig idee dat er vanzelf over heel Duitsland stukjes 'Straat van de Vrede' ontstonden.

Om deze ontwikkeling te coördineren werd er in 2004 een vereniging opgericht. Al gauw kwamen er trajecten in Luxemburg, België, Frankrijk, Polen en Rusland (in Moskou), later ook in Nederland bij. Nu staan er ongeveer 600 beelden langs de twee trajecten. De vereniging zetelt nog steeds in St. Wendel, onder leiding van Cornelië Lagerwaard, een Nederlandse overigens.

Inmiddels coördineer ik sinds een ontmoeting met Leo Kornbrust – voor het

maken van een groepsfoto van de vereniging voor *Strasse des Friedens* – de activiteiten in Nederland. Dat doe ik samen met beeldend kunstenaar Wim van Sijl. Wim en ik werden er gaandeweg zo enthousiast over dat we actief betrokken raakten bij kunstwerken in 's-Hertogenbosch, Schijndel en IJsselstein, waar waarschijnlijk in 2027 een nieuwe etappe met beeld komt.

Het gaat om vrede die volgens ons voortkomt uit de intrinsieke kracht van de kunst.

Kunst schept, schuurt en laveert tussen maatschappelijke, politieke en religieuze 'topics' door. Kunst staat voor vrijheid.

En vrijheid staat voor vrede.

Voor contact: Henk Wijnen,
beeldend kunstenaar Amsterdam
www.wijnen-reserved-planet.nl
www.monument-of-mankind.org
Cornelië Lagerwaard, voorzitter
Verein Strasse des Friedens
www.damra.de
www.strasse-des-friedens.com



Gernot Rumpf: Zum Gedenken and das Grubenunglück in der Schwespatgrube Eisen, 1971, rode zandsteen en aluminium, St. Wendel, Duitsland.

Veel kunstenaars zochten in die tijd naar 'zingeving', wilden maatschappelijk betrokken zijn



Hajime Togashi: Sonnenstein, 1972. Krastaler marmer, rookkwarts, St. Wendel, Duitsland.

James Reineking: Zonder titel, 1996, staal, St. Wendel, Duitsland.



Cees Nooteboom (1933-2026)

Nomade en monnik



FOTO EDDY POSTHUMA DE BOER

Mijn eerste kennismaking met Cees Nooteboom vond – ik denk zoals bij veel van zijn lezers – plaats in de puberteit. Ik las als jongeling *Philip en de anderen* (1954) en dacht: wat een verademing na al die Nederlandse romans waarin de hoofdfiguur de meeste tijd stilstaat of rondjes draait om zijn bedompte ouderlijke huis. Ja, *De avonden* van Gerard Reve hakte er bij mij heus ook wel in, maar *Philip en de anderen* – waarin de jonge hoofdpersoon voortdurend onderweg is – gaf me op 'n andere manier 'n doud: kom op ga de wijde wereld in, met de trein of 't liefst liftend helemaal naar Zuid-Frankrijk – dat was toen echt vet ver, zoals ze nu zeggen – om de geur op te snuiven van de Provence, en misschien wachtte mij dan, evenals in dat boek, onderweg ook de liefde van een geheimzinnig meisje, over wie ik dan later uiteraard prachtige gedichten zou schrijven.

Van dat laatste is 't niet gekomen of ik heb 't verdrongen, ik was toen nog romanticus. Maar wat ik wil zeggen: Cees Nooteboom kon niet alleen geweldig beeldend schrijven over reizen, hij kon je er met zijn boeken ook toe verleiden zelf op pad te gaan.

Mijn laatste kennismaking met Nooteboom dateert van vijf jaar geleden, toen ik de schrijver opzocht in Missen, een Middeleeuwse vlek in Zuid-Beieren, waar hij met zijn vrouw en lijffotografe Simone Sassen de winter doorbracht, in een verbouwde hoeve van een bevriende Duitse uitgever. Werd er niet samen gereisd, dan waren de winters voor Missen en de zomers voor Menorca.

Na een uitgebreid interview heb ik, bij wijze van toegift, voor schrijvers vaak nog een vaste lijst vragen op zak. En zo vroeg ik Nooteboom toen: *Is schrijven een beroep, kun je ervan rondkomen?*

Ik zie hem nog glunderen bij het antwoord: 'Ja. Moet je je voorstellen: voor de Zuid-Koreaanse vertaling van *Philip en de anderen* heb ik zojuist voor de derde keer een contractverlenging gekregen. Ik schreef aan een

vriend: 'Daar heeft een jongen van 21 maar mooi in 1954 geld verdiend voor deze oude schrijver.'

Ik trek een boek uit mijn boekenkast met een titel die ik vanwege zijn overlijden, 11 februari jl., wel toepasselijk vind, *Voorbije Passages* (1981). En ik lees: 'Je kunt reizen om je te verplaatsen, om je te amuseren, om iets nieuws te ontdekken, om ergens anders juist niet te zijn, maar je kunt ook reizen om te herinneren, of om je te helpen bij het herinneren.'

Op die laatste manier reisde Nooteboom natuurlijk 't liefst zelf. In zijn reisverslagen weinig spannende avonturen of spectaculaire gebeurtenissen – al was hij in 1968 als enige Nederlandse journalist voor *de Volkskrant* ter plekke bij het uitbreken van de Parijse studentenrevolte, samen met Kring-lid en fotograaf Eddy Posthuma de Boer.

Wel haalt hij via het reizen herinneringen op, komt

er in zijn reisverhalen vaak een gedachtestroom op gang waarmee hij zijn eigen leven, beter gezegd zijn eigen manier van leven, in kaart probeert te brengen. Niet voor niets ziet hij een overeenkomst tussen reizen en mediteren. Deze kosmopoliet was eigenlijk ook een wandelende kluizenaar; dat gaf hij zelf eerder ook al aan met de titel van zijn in 2023 verschenen *Dagboeken 1970-1995, De danser en de monnik*.

Intussen loodst hij de lezer ook nog eens behendig door voorbije of vergeten werelden, neemt hij je aan de hand door verzonken steden zoals bijvoorbeeld Venetië, waarover zijn laatste grote reisboek *De leeuw, de stad en het water* (2019) ging.

Ook leuk om te lezen in die dagboeken van hem: wanneer de schrijver in Amsterdam was, was De Kring een tijd lang zijn vaste honk. Hij trok daar op met andere legendarische Kring-leden, zoals Remco Campert, Jan Hein Donner, Hugo Claus en Harry Mulisch. Dat De Kring toen al zwanger ging aan commissies en nooit uitgevoerde verbouwingsplannen blijkt – lezen we bij Annemieke Hendriks' *In intieme kring* – uit het jaarverslag van 1960: 'De heer Nooteboom wil een commissie om De Kring niet te mooi te maken.'

We zouden bijna vergeten dat Nooteboom ook nog romancier en dichter was. Met de romans *Rituelen* en *Een lied van schijn en wezen* drukte hij midden jaren tachtig definitief zijn stempel naast *De Grote Drie*: Mulisch, Hermans en Reve. Mulisch raakte zelfs jaloers, toen niet hij, met *Die Entdeckung des Himmels*, maar Nooteboom, met *Rituale* wereldberoemd werd in Duitsland en daar zelfs door cultuurpauzen als Marcel Reich-Ranicki en Rüdiger Safranski werd voorgedragen voor de Nobelprijs. Nooteboom: 'Harry was zwaar teleurgesteld en zei tegen mij: "Ik had gedacht dat jij Frankrijk voor je rekening zou nemen en ik Duitsland".'

Sinds Nooteboom Nobelprijswaardig was, kon je hem in café De Zwart horen schamperen dat nu verdikkeme zo'n Bob Dylan de Nobelprijs had gehad en weer niet hij. Nooteboom, die verder toch alle denkbare lauweren – nationaal of internationaal – kreeg toegezwaid, voelde zich als dichter en romancier enigszins miskend in eigen land.

Toen ik hem in 2021 sprak, was er net een Italiaanse vertaling van zijn dichtbundel *Monniksoog* verschenen en mopperde hij: 'Meteen daarna kreeg ik een groot stuk in de *Corriere della sera* en een uitgebreide bespreking in *La Stampa*. Maar nu zou jij voor de gekkigheid eens naar een kritiek moeten zoeken in de Nederlandse pers.'

Vriend Remco Campert had op zulke geweeklaag een adequaat antwoord: 'Cees, gebrek aan aandacht? Het is je eigen schuld, je bent er nooit.'

Wij zijn achteraf blij dat Cees Nooteboom niet vaak in eigen land was. Daar hebben we in ieder geval zijn unieke reisboeken aan te danken. Zelf had hij trouwens nergens spijt van, vertelde hij mij. Hoewel: 'Voor spijt is het te laat, al willen sommige mensen misschien dat ik antwoord: "Had ik maar meer romans geschreven in mijn leven." Maar ik heb elf fictieboeken op mijn naam staan. Zou een twaalfde het 'm dan moeten doen? En nu ik er nog eens over nadenk: in het huis waar ik nu loegee, staat een vleugel. Als ik dat instrument zie, mijmer ik wel eens: wat jammer, had ik vroeger maar piano geleerd.'

Ad Fransen

Kees van Langeraad (1928-2026)

Televisiepionier met imposant oeuvre

Kring-lid Kees van Langeraad, televisieregisseur en programmamaker, is eind vorig jaar op 97-jarige leeftijd overleden.

Tot het laatste moment van zijn lange leven, trotseerde Kees jarenlang, iedere dinsdagmiddag, de steile trap van De Kring om zijn geliefde biljartspeletjes te spelen met een zestal hoogbejaarde Kring-genoten. Het was in de sociëteit dat de onheilstijding

over zijn gezondheid op dinsdag 2 december zich aandeede, waarna hij de dag daarna in het ziekenhuis belandde. Zijn heengaan op 12 december was toch nog onverwacht.

Kees laat een imposant oeuvre van documentaires en tv-programma's na. Grote thema's en indringende onderwerpen lopen als een rode draad door zijn werk. Hij was een bescheiden man, waardoor hij werd on-



FOTO ANP

derschat. De zilveren Nipkowschijf won hij al in het jaar 1964. De jury roemde zijn documentaires voor de NCRV 'die stuk voor stuk meer waren dan journalistieke reportages.'

Het waren de begin jaren van de televisie. Met de komst van de zendmast in Lopik, in 1961, werden de Nederlandse huiskamers pas in alle gewesten bereikbaar.

Vanaf 1959 maakte Kees zijn eerste documentaires voor de NCRV. Dat werden *Balans van een gezin*, over de Jodenvervolgung door de nazi's en *Het Besluit*, over een gezin dat naar Canada emigreert. De laatste documentaire gaf een indringend beeld van emigratie, wat in die tijd een belangrijk thema was.

Kees reist vanaf nu de hele wereld over en plaatst veelal Nederland en de Nederlander in breed perspectief. Een voorbeeld is *58 miljoen Nederlanders* (1977), tot dan toe de grootste historische televisieproductie over de Nederlandse geschiedenis.

De zesdelige serie *Antilliaans Verhaal* (1988) is bijzonder door de samenwerking met de lokale zenders en medewerkers op de Antillen.

Twee producties over de schilder Rembrandt, *Rembrandt tekenaar* en *Met het oog op Rembrandt*, een van de eerste HDTV-producties, leverden hem nationaal en internationaal prijzen op.

Naast documentaires regisseerde hij verschillende televisieprogramma's. Hij was bijvoorbeeld eindregisseur van de historische huwelijksreportage van prinses Beatrix en prins Claus in Amsterdam in 1966.

In 1964 maakt een televisieploeg van de NCRV deel uit van de zogenaamde Tellem-expeditie, een zoektocht naar de oorsprong van het verloren Tellem-volk in Mali. De expeditie bestaat uit wetenschappers en technici onder leiding van architect en amateurarcheoloog Herman Haan. Voor de NCRV verzorgt Kees van Langeraad de verslaggeving, Didier van Koeken-

berg is de cameraman. De reis van de expeditieleden verloopt moeizaam, vanwege gewapende conflicten, en duurt niet de geplande tien dagen, maar vier weken. De expeditieleden bereiken de grotten van de Tellem in een hoge en steile rotswand met behulp van een kogelconstructie die omhoog gehesen wordt aan een katrol.

De lichamelijke kenmerken van de Dogon, de huidige bewoners van het gebied, worden gemeten om ze te vergelijken met de vele menselijke resten die in de grotten worden aangetroffen. De grotten werden door de Tellem gebruikt als begraafplaatsen voor hun doden.

De expeditie levert veel voorwerpen op die in de loop van tientallen jaren tot wetenschappelijke publicaties leiden. In 2009 blikt Kees in het televisieprogramma *Andere Tijden* terug op deze productie uit de beginperiode van zijn carrière. 'De televisie had in die jaren nog een roeping, namelijk bericht geven over onbekende werelden. In deze traditie paste uitstekend het verslag van de *Tellem-expeditie*', zei Kees daarover in *Andere Tijden*. Ter plekke mat een arts de maten van schedels en neuzen van de lokale bevolking. 'Ze wilden weten of er overeenkomsten waren met andere bevolkingsgroepen in West-Afrika. En dat deed hij dus op die manier. Wij hebben dat gewoon geaccepteerd. De gêne daarover bestond nog niet. Dat is pas later opgekomen toen men daar gevoeliger over werd,' lichtte Kees toe.

Hoe ik Kees jaren geleden ontmoette, daar dacht ik aan, en aan mijn dierbare vrienden Erik de Vries, televisiepionier, 'de vader van de televisie' genoemd, en aan zijn vrouw Hans Snoek, een danspionier. Uit alle gelederen van kunst en cultuur verzamelden ze mensen om zich heen. Iedere verjaardag werd door hen uitbundig gevierd in de P.C. Hooftstraat, met een grote groep mensen die door hun huis met drie etages zwierf. Zo cirkelden Kees en ik in die massa om elkaar heen. Pas bij de viering van de tachtigste verjaardag van Erik spraken we uitvoerig met elkaar, dat was in het jaar 1992. We werden vrienden voor het leven. Het waren Eriks en mijn handtekeningen die ervoor zorgden dat Kees, tijdens een lastige periode in zijn leven, lid van De Kring werd, met onze aanbeveling dat biljarten misschien wel een nieuwe leuke hobby voor hem was. Dat was niet tegen dovemans oren gezegd zoals we nu weten.

Yoka van Brummelen

Frans Weisz (1938-2025) Maak 't mooi

Als ik aan Frans (Weisz) denk zie ik meteen zijn blik voor me, zijn ogen, verrukt vaak, nieuwsgierig, vol humor. En ook met iets van melancholie, vanwege de onmacht om mooie en belangrijke dingen vast te houden. Lieve Frans. Eigenzinnige Frans die altijd naar de perfecte verbeelding zocht van wat hem trof. Zondag 7 december 2025 overleed hij, in nabijheid van zijn vrouw Regina en zijn zoon Géza. Ik heb Frans decennialang gekend, net als Regina, met wie ik innig bevriend ben. We vierden gedenkwaardige seideravonden samen en jarenlang oud en nieuw. Ook op het filmfestival in Vlissingen, waar Frans in 2021 werd onderscheiden voor zijn hele oeuvre, was het altijd een feestelijk weerzien.

'Maak 't mooi', de zin die hij vaak uitsprak, een mantra haast, past bij die blik van Frans: imperatief voor zichzelf, hongerend naar visuele details, naar schoonheid, in welke vorm ook, alsof hij met zijn blik de wereld tegen alles in mooi wilde kijken. En als je die blik zag, of hij nu naar mensen keek, dieren, landschappen of voorwerpen, begreep je ook meteen waarom hij filmen moest en wilde, dat zijn taal er een van beelden was, dat hij in die beelden dacht, ze verzamelde en onafgebroken beoordeelde, de esthetische en emotionele kracht ervan woog en nogmaals woog.

Frans was een liefhebber van de Italiaanse cinema, van het exuberante, het speelse en het burleske, maar hij kon ook een goed en degelijk acteursregisseur zijn en een vakman die commercials draaide.

Frans zag overal film in, ademde film, leefde voor film. Als filmer bleef hij elk project onvermoeibaar – als perfectionist pur sang, en niet als twijfelaar zoals sommigen denken – naar de visuele pendant zoeken van wat hem ontroerde, zowel in verdriet als in vreugde.

Denk aan *Leedvermaak*, en hoe Frans daarin de poëtische emotionaliteit van Judith Herzbergs tekst in spel en beeld uitdrukt, of aan *Bij nader inzien*, waarin de karakters stuk voor stuk fascinerend worden door zijn regie. Hij koesterde een oneindige interesse in mensen, wist naar ze te kijken, ze te bewonderen; hij genoot van wat anderen te bieden hadden en met dat vermogen, door de liefde in zijn blik, wist hij acteurs te laten zijn wie hij wilde dat ze waren, vaak betere versies van zichzelf.

Frans tilde iets in mensen op, in volwassenen én kinderen, met zijn zelfspot en humor. Kinderen konden hem evenzeer fascineren als volwassenen, ook met hen sprak hij vol respect, behandelde hen als gelijkwaardige gesprekspartners, liet ze groeien. Hij zag vaak iets in hen waarvan ze daarvoor niet hadden geweten dat ze het bezaten, en dat droegen ze dan voor altijd mee.

Frans Weisz maakte in zijn vele films de schoonheid waar en de waarheid mooi. En hoewel ook dit jaar zal wisselen zonder hem, gaan we het vieren alsof hij erbij is. Maar we gaan hem ontzettend missen, er was niemand zoals hij.

Jessica Durlacher



FOTO MARC DE GROOT

René Huybrechtse (1953-2026)

Bevlogen filmmaker zonder poeha

Als hij je lachend aankeek met die blauwe ogen, kon je nooit precies inschatten wat hij dacht. Rond René Huybrechtse hing altijd iets mysterieus. Maar het was een lieverd met een grote gunfactor. Ik ben eigenlijk nooit iemand tegengekomen die hem niet mocht.

Ooit maakten we samen jeugdseries voor de KRO, en hij nam een optie op de filmrechten van mijn roman *Vintage* nog voor deze in de winkel lag.

René had een grote liefde voor de natuur en hij begon zijn werkzaam leven als hovenier. Daarna ging hij naar de Filmacademie en werd, met meer dan 50 titels op zijn naam, een van Nederlands belangrijkste filmproducenten.

Hij produceerde zowel grote publieksfilms als experimentele *arthouse* en ook do-

cumentaires en vele korte films. Kijk maar eens op de International Movie Database (IMDb). Op status en poeha kon je hem niet betrappen, en René gaf veel beginnende makers een kans.

Toen hij enkele jaren geleden met pensioen ging, nam hij rigoureuze afscheid van het filmwereldje. Hij was er klaar mee. René werd lid van De Kring en kwam dansen, eten en golfen. Ook nam hij regelmatig plaats achter het tochtige tafeltje bij de ingang, als portier. Een activiteit die hij bovendien met veel toewijding coördineerde.

Rene laat vier kinderen na en vele vrienden en geliefden.

Lieve René, we gaan je missen.

Patty Stenger



Jan Timman (1951-2026)

Op 18 februari j.l. is 'de Best of the West' Jan Timman overleden. Schaakgrootmeester, voormalig Kring-lid, schrijver, schaakpublicist, redacteur en commentator.

Tweede in de wereld achter Anatoli Karpov. Schaakidool van velen uit onze generatie.

Vroeger speelde hij ook op De Kring.

Sommigen van ons hebben tijdens het IGC-toernooi eind 2024 nog de kans gehad tegen hem te spelen. Timman speelde die dag 42 partijen simultaan, waarvan hij er 40 won en 2 remise speelde.

Op de foto feliciteert Kring-lid Rob Maaswinkel hem met zijn overwinning.

Een fles Elysee

KRINGINGEN

Een van De Krings zusterclubs is Nieuwspoort in Den Haag, de sociëteit bij de Tweede Kamer. Als leden hebben we toegang tot elkaars club. Dat heet 'reciprociteit'. Nieuwspoort-lid Jaap Jansen (1963) en zijn kompaan P.G. Kroeger (1956) maken regelmatig gebruik van ons restaurant na het opnemen van hun veelbeluisterde podcast 'Betrouwbare Bronnen'. Beiden lopen al sinds eind jaren '70 rond op het Binnenhof en zijn met recht insiders.

In hun podcast bespreken Jansen en Kroeger twee keer per week de ontwikkelingen in de Nederlandse politiek, Europa en de wereld. Vaak in een historisch kader, met diepgravende verhalen en smeuge anekdotes. Regelmatig ook met politieke hoofdrolspelers en deskundigen, zoals onlangs Caroline de Gruyter, Jeroen Dijsselbloem en Pieter Duisenberg. Kring-lid Jean-Marc van Tol en ondergetekende zijn fervent luisteraar en vriend van de show. *Betrouwbare Bronnen* is een echte aanrader, beschikbaar op alle podcastplatforms.

Op De Kring nemen Jaap en PG vaak een dagschotel, het kaasplankje en uiteraard – het zijn politieke dieren – een fles Elysee Viognier. 'Het eten is hier uit de kunst', zegt PG die op zijn geboortekaartje 'Pieter Gerrit' had staan. Jaap nestelt zich altijd in een hoek van waaruit hij ruim

zicht heeft: 'Altijd leuk om bekenden tegen te komen, zoals Gerrit Jan Wolffensperger of Felix Rotenberg. En vaak denk ik: waar ken ik die actrice ook weer van het CDA?'

PG werkte als student geschiedenis al voor Ruud Lubbers toen die nog fractievoorzitter van het CDA was. Daarna voor minister Wim Deetman van Onderwijs en bij de Europese Commissie van Jacques Delors in Brussel. Hij werd adviseur van de HBO-raad, was oprichter en vele jaren hoofdredacteur van *ScienceGuide* en schrijver van boeken over – onder meer – de geschiedenis van het CDA.

PG noemt de podcast 'nog altijd een experiment'. Jaap: 'Onze aanpak is uniek, met een

PG Kroeger, Jaap Jansen, Rob Jetten en Olof van der Gaag (voorzitter Nederlandse Vereniging Duurzame Energie).



combinatie van onderwerpen die je nergens anders hoort.'

PG: 'Wij laten zien dat dingen die nu gebeuren en ons als nieuw voorkomen al vaker plaatsvonden, zelfs eeuwen geleden al. Daarom vinden we het ook leuk om biografen uit te nodigen en historici.' Jaap: 'Natuurlijk hebben we soms ook politieke leiders van nu, zoals Rob Jetten. Maar vaak zijn mensen uit de machinekamer het leukst als ze hun politieke of ambtelijke leven achter de rug hebben. Dan kunnen ze meer vertellen.'

Jaap studeerde Politicologie en begon al tijdens de studie als journalist bij de toenmalige *Haagse Post* en de VPRO. Hij werkte daarna onder meer bij *Elsevier*, het *Algemeen Dagblad*, Pauw & Witteman, BNR Nieuwsradio en was redacteur van het legendarische *Politieke Junkies* in De Balie. Hij is liefhebber van popmuziek uit de jaren '60 en '70 – elk weekend draait hij plaatjes op internetzender Radio Extra Gold waar hij bekend staat om de 'hard to finds' – maar dankzij PG sluipt er regelmatig een stukje opera in *Betrouwbare Bronnen*. Jaap: 'Het bracht ons zelfs naar het podium van de Kleine Zaal van Het Concertgebouw, waar we samen met het Arethusa Quartet een verhaal vertelden over Dmitri Sjostakovitsj en zijn relatie met Jozef Stalin.'

Herb Prooy

Zie het colofon van deze Kringkrant voor andere geaffilieerde clubs in Nederland en in het buitenland.

BinnenKring Wonen

De BinnenKring Wonen ontstond vanuit een eenvoudige idee. Wonen is een onderwerp dat bijna iedereen raakt en waar opvallend veel verschillende interesses samenkomen. Je kunt een BinnenKring beginnen rond interieur, architectuur (die overigens ook bestaat en zeker de moeite waard is) of openbare ruimte. Maar zodra je over wonen spreekt, blijkt dat al die onderwerpen elkaar vanzelf raken.

Dat werd ook meteen zichtbaar in de samenstelling van de leden die zich aansloten. Dat zijn bijvoorbeeld interieurvormgevers en mensen die over interieur schrijven, maar ook tuinontwerpers en architecten, mensen die professioneel werken in ruimtelijke ontwikkeling en vastgoed, en leden die bijvoorbeeld een agentschap hadden voor Italiaans design. Tegelijk zijn er ook leden die simpelweg vanuit persoonlijke interesse graag met huizen, inrichting en de stad bezig zijn.

Juist die mix maakt de gesprekken interessant. Wonen blijkt een

breed thema waarin ontwerp, cultuur, economie en dagelijks leven elkaar ontmoeten. Hoe richten we onze huizen in. Hoe gebruiken we straten en buurten. Hoe ziet een prettige stad eruit. En welke rol speelt architectuur daarbij.

Een mooi voorbeeld van die breedte is dat vanuit de BinnenKring Wonen ook de vorig jaar opgerichte Nederlandse Jane Jacobs Society is ontstaan. Kring-leden Eduard Dirkswager, Katja de Winter, Dana Ponec en Hans Karssenberg dachten al langer na over een initiatief rond het gedachtegoed van Jane Jacobs en vonden in de BinnenKring een vehikel om dit vorm te geven. Jacobs (1916–2006), Amerikaans-Canadese publiciste en stadsactiviste, werd bekend door haar pleidooi voor levendige, gemengde buurten, samen stad maken, participatie en de kracht van de stem van bewoners. Rond haar gedachtegoed werden vorig jaar ook twee avonden georganiseerd op De Kring.

De BinnenKring Wo-



nen organiseert daarnaast regelmatig activiteiten waarin verschillende aspecten van wonen, architectuur en stedelijke ontwikkeling aan

bod komen. Zo organiseerden we tijdens de coronaperiode een wandeling op het Java-eiland onder leiding van Dana Ponec, die zelf betrok-

ken was bij de ontwikkeling van dat gebied. We maakten een architectuurwandeling door Almere Centrum, waar veel gebouwen van grote architecten te vinden zijn. Ook bezochten we het Bijlmermuseum en kregen we een rondleiding door de wijk met de karakteristieke honingraatflats van Amsterdam-Zuidoost.

Naast stadswandelingen zijn er ook andere activiteiten. Zo organiseerden we een workshop moodboards maken, die enthousiast werd ontvangen. En we maken regelmatig nieuwe plannen die soms wat tijd nodig hebben, maar uiteindelijk altijd met succes worden uitgevoerd.

Voor de komende tijd willen we een bezoek organiseren aan het Van Eesterenmuseum en aan Het Huis van

Haven in Almere Haven, een museumwoning in jaren '70-stijl in de eerste wijk van Almere, die dit jaar vijftig jaar bestaat. Daarnaast denken we aan een kijkje op een bouwplaats van een nieuwe Amsterdamse wijk, een rondleiding door een bijzonder gebouw of een excursie naar een interessante woonwiel of ontwerpatelier.

Pieter Valk

De BinnenKring Wonen komt in principe op de laatste maandag van de maand samen om te eten en te borrelen. Nieuwe ideeën en nieuwe deelnemers zijn altijd welkom.

Ben je benieuwd of wil je een keer meeten of borrelen? Meld je dan bij Pieter Valk via pieter@pvpr.nl.



Stadsactiviste en publiciste Jane Jacobs (1916–2006).

Filosofische ideeënroman

SIGNALEMENT

Eind vorig jaar verscheen een nieuw boek van Kring-lid Roland Kupers: *Falling in Love While Stuffing a Zebra*. Een filosofische roman, waarin hij de ideeën van de Verlichting onderzoekt tegen het decor van Parijs in de late achttiende eeuw, op de drempel van de Verlichting en de naderende Franse Revolutie. Levendig en minutieus word je meegenomen naar de cafés en salons van het Palais Royal, waar nieuwe ideeën over vrijheid, wetenschap, recht en moraal worden besproken.

In deze omgeving volgen we taxidermist George Du Paon. Hij heeft de opdracht een overleden zebra op te zetten die ooit eigendom was van de Engelse koningin. Samen met zijn jonge assistente Jeanne probeert hij de 'essentie' van het dier te reconstrueren. Tijdens de uitvoering van deze opdracht ontspringen gesprekken over wetenschap, natuur en wat het betekent om mens te zijn.

Het opzetten van de zebra leidt tot de filosofische vraag van het boek: is een geheel meer dan de som van zijn delen, of kan het volledig worden verklaard door die delen afzonderlijk te bestuderen? Daarmee raakt het boek aan een klassieke filosofische discussie tussen reductionisme en holisme. Waarom laat een zebra zich bijvoorbeeld niet temmen, terwijl paarden en ezels dat wel doen? Is het dier niet meer dan een verzameling botten, huid en strepen, of schuilt er in het geheel iets dat niet tot de afzonderlijke delen kan worden teruggebracht?

Aan de hand van deze vragen verkent Kupers grotere thema's: de spanning tussen wetenschap en religie, de werking van sociale hiërarchieën en de menselijke zoektocht naar betekenis in een tijd van intellectuele revolutie. Tegelijkertijd laat hij in het

verhaal een veelheid aan historische figuren opduiken, van de Franse essayiste Madame de Staël en de Franse filosoof Nicolas de Condorcet tot de grondleggers van de Verenigde Staten, Benjamin Franklin en Thomas Jefferson, om het ideeënklimaat van de late achttiende eeuw te illustreren.

Falling in Love While Stuffing a Zebra doet enigszins denken aan het werk van de Duitse schrijver en filosoof Philipp Blom. Net als in Bloms boeken – bijvoorbeeld *Het verdorven genootschap* – wordt de Verlichting niet gepresenteerd als een droge historische periode, maar als een levendig intellectueel ecosysteem vol kleurrijke figuren, scherpe debatten en maatschappelijke spanningen. Waar Blom vooral als historicus schrijft, kiest Kupers voor de vrijheid van fictie: zijn roman laat ideeën botsen in dialoog en verhaal, waardoor het Verlichtingsdenken goed te begrijpen is.

Roland Kupers is opgeleid als theoretisch fysicus en werkte lange tijd op het snijvlak van wetenschap, beleid en complexiteitstheorie. Hij schreef eerder over complexe systemen en klimaatbeleid en energietransitie. Hij adviseerde internationale organisaties op dit gebied. Die intellectuele achtergrond resonant in de roman: de zebra wordt een metafoor voor systemen die zich niet laten reduceren tot hun losse componenten.

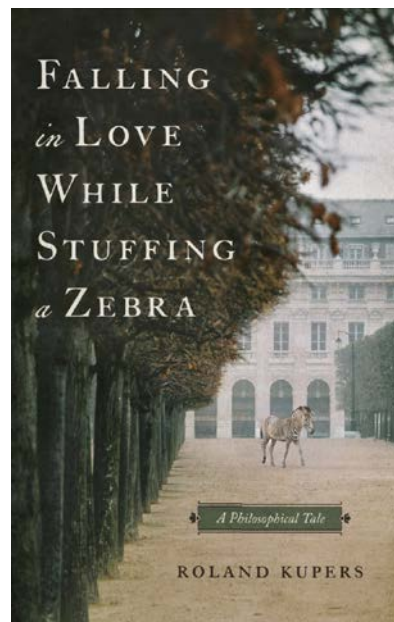
Door zijn verhalen word je

aangezet over wetenschap, natuur en identiteit na te denken. De wijze waarop Kupers dat doet is verre van opdringerig of belerend. Hij is zeker kritisch over het Verlichtingsdenken. Of zoals hij zelf in zijn postscriptum schrijft (mijn vertaling): 'De historische achtergrond dient vooral om de intrigerende kruising te verkennen tussen Reductionisme en de Verlichting, een verbinding die in de eeuwen erna zowel grote voordelen als ernstige nadelen zou brengen, doordat ze de scheiding van de mens ten opzichte van de natuur verankerde.'

En Kupers sluit af met zijn overweging dat het occulte, irrationele in de wetenschap zeker van belang is om te blijven volgen. In die gedachte staat hij niet alleen. Met eenzelfde gedachtenlijn besloot de Ierse schrijver Paul Lynch zijn essay 'Bespiegelingen over de terugkeer van het irrationele': 'En hou altijd een ding in gedachten: we leven in de schaduw van de rede, niet in haar zon' (Nexus, 2025, nummer 98, blz 29 e.v.).

Tim Janssens

Falling in Love While Stuffing a Zebra, door Roland Kupers, 2025, Greenleaf Book Group Press, € 20,70. Verkrijgbaar bij de betere boekhandel.



Ode aan de papieren krant

Foto's van Eddy Postuma de Boer geveild op De Kring

Op een Parijs terras, in een Venetiaanse gondel of een pretpark in Tokio. Overal ter wereld fotografeerde de Amsterdamse Eddy Postuma de Boer mensen verdiept in hun papieren krant. Eind maart werd deze bijzondere fotoserie 'Krantenlezers' op De Kring geveild. Weduwe Henriette Postuma de Boer vertelt hoe de serie bij toeval ontstond.

Annephine van Uchelen
(Kunstcommissie)

'Eddy was een echte krantenman,' zegt Henriette Postuma de Boer (90). Ze waren beiden lid van De Kring. Hij wilde beslist geen kunstenaar worden genoemd, maar liever 'sociaal fotograaf.' Postuma de Boer maakte journalistieke foto's van het alledaagse leven, ook tijdens zijn vele reizen. Daarnaast stond hij bekend om zijn mooie kunstenaarsportretten.

Historisch materiaal

Ook Henriette Postuma de Boer is een 'vrouw van de krant'. Afgestudeerd aan het conservatorium, rolde zij na een zangcarrière de muziekjournalistiek in, en schreef voor verschillende kranten. In haar Amsterdamse huis liggen de *NRC*, *Volkskrant* en *Het Parool* op tafel. Voor haar geen digitale krant: 'Ik wil papier voelen! Niemand leest nu meer een papieren krant. Eddy had natuurlijk nooit kunnen bedenken dat deze serie "historisch materiaal" zou worden.'

Op de foto's is te zien hoe Zuid-Amerikaanse mannen al lezend een krant delen, een gehaaste zakenman nog snel de koppen scant in zijn wapperende krant en hoe een slechtiende vrouw in Taipei haar gezicht op het papier drukt voor een glimp van het nieuws. Op de boulevard van Coney Island in New York kijkt een vrouw met een schuin oog mee met haar echtgenoot in 'zijn' krant, kennelijk destijds het domein van mannen. Op slechts acht van de vijfenveertig foto's staan vrouwelijke krantenlezers.

Echte Eddy-foto

'Toen ik er eenmaal op ging letten,' vertelt Postuma de Boer, 'kwam ik de krantenlezers overal ter wereld tegen.' Als Henriette hem tijdens zijn reizen vergezelde, verdween hij steeds om net die ene foto te maken. 'Eddy deelde zijn plannen zelden, van die krantenlezers wist ik niets'. Lachend: 'Ik wees hem wel eens op een tafereel wat me bijzonder geschikt leek, maar dat bleek dan toch altijd "meer iets voor een Ansichtkaartje" te zijn. Het moest natuurlijk wel een echte "Eddy-foto" worden. Dat betekende een bijzondere belichting en compositie. Hij was een bescheiden man en koos zijn camerastandpunt het liefst uit het zicht.'

Inderdaad lijkt geen van de geportretteerden zich van de fotograaf bewust. Uiterst geconcentreerd nemen ze het nieuws tot zich.



Hoe anders is dat anno 2026. De laatste papieren lezers tonen zich haast beschaamd in het openbaar. De verspilde bomen wegen niet op tegen de onbeperkte gratis toegang tot alle denkbare digitale nieuwsbronnen. Bovendien brengt een gedrukte krant eenvoudigweg oud nieuws.

Duurzaamheid avant la lettre

Toch toonde Postuma de Boer dat ook toen al aan recycling werd gedaan, duurzaamheid *avant la lettre*. Een dakloze man gebruikt de weekendeditie als vier seizoenen-dekbed, en tijdens de dictatuur in Panama verstopt een jongen zich als spion achter de bladzijde. Een klein jongetje verdwijnt giehelend onder zijn hoedje van papier.

Reizende tentoonstelling

Het bijeenbrengen van de verzameling *Krantenlezers* was een project van fotograaf en curator Niels Beugeling. De voormalige di-

recteur van het Persmuseum liet de tentoonstelling daar in 2014 voor het eerst zien. 'Vervolgens hebben de foto's jarenlang door Duitsland gereisd,' vertelt hij. 'Vooral bij het Museum für Kommunikation in Berlijn (2024/2025) was het een groot succes, en besteedden alle papieren kranten aandacht aan de papieren krantenlezers. Een Droste-effect. Het leuke was dat de serie bleef groeien. Dan belde Eddy mij weer verheugd op dat hij toch weer wat krantenlezers had gevonden.'

Dat de werken op De Kring geveild zouden worden ging zowel Beugeling als Henriette aan het hart. Een kleine troost voor beiden: als deze papieren *Kringkrant* verschijnt zullen vele Kring-leden de gelukkige bezitter zijn van één van Eddy's unieke foto's. Krantenlezers die nooit en te nimmer meer zullen overstappen op digitaal.



De opbrengst van de veiling bedroeg maar liefst € 5020. Dit bedrag is grotendeels bestemd voor Free Press en sociëteit De Kring. (Automatisch valt ook de erven een deel toe.) Van de in totaal 49 werken is op twee na alles geveild. Het hoogste bod was € 280, voor kavel 13, een foto waarop 3 mannen in Bologna ieder op een eigen bankje zitten, van wie er vanzelfsprekend twee geheel opgaan in hun krant. Het laagste bod was € 30, voor enkele werken die in de tweede ronde met een lager startbedrag alsnog heel populair bleken.

Niet-leden waren met ruim tien man goed vertegenwoordigd en gingen met minstens tien werken naar huis. De verrassendste vraag (2x) tijdens het afrekenen bij het pinapparaat luidde: 'Weten jullie misschien wat ik heb gekocht?' Het antwoord (2x) op onze flauwe wedervraag of het 'misschien iets met een krant was', luidde opgelucht en volmondig: 'Ja!'

Eén anonieme koper liet zijn of haar werk achter. Wij hopen dat hij of zij zich alsnog meldt.

Tot slot, de Kunstcommissie hoort graag wie de winnaar is van de weddenschap over de opbrengst. De gelukkige mag bij volgende vernissage een gratis drankje komen halen.



Huisvrouwenbeursjes hebben geen boodschap aan Mannen

Vooraf bij de afdeling afgeprijsde lectuur was het een drukte van belang

Op uitnodiging van mijn uitgever was ik onlangs op de Huishoudbeurs. Om boeken te signeren.

Dit viel niet mee, maar tegen. In de eerste plaats doordat – zoals Reve schreef – ‘we allemaal ouder worden maar niet jonger’. Dit euvel, dat me de laatste jaren vaker parten speelt, ging ook deze middag niet onopgemerkt voorbij.

In het kielzog van twee langbenige, zo beleefd mogelijke meisjes van de uitgeverij doorkruiste ik de uitgestrekte Rai. *En passant* was daar van alles aan de hand, maar gek genoeg voelde ik – meestal tuk op een koopje – geen aandrang om me, straks als ik uitgesigneerd zou zijn, in deze onoverzichtelijke drukte te storten. Bovendien liepen we de festiviteiten in sneltreinvaart voorbij. De hindes hadden zevenmijlslaarzen aan.

Al van verre zag ik, dankzij contactlenzen, de plaats van bestemming. BOOKS meldde in grote letters een bord boven de talloze stalletjes. Gelukkig kunnen ook huisvrouwen Engels lezen. Het wemelde er dan ook van de bepakte, bezakte en gerugzakte snuffelaarsters. De boeken zelf waren in het Nederlands. Dat dan weer wel.

Vooraf bij de afdeling afgeprijsde lectuur was het een drukte van belang. Als dat straks maar goed afliep met de verkoop van mijn negotie voor de gewone winkelprijs!

Mijn gidsjes waren me vooruitgesnel om onze komst aan te kondigen bij het ontvangstcomité: een in bedrijfsplunje gestoken herenduo. Even dacht ik dat ik te maken had met een tweeling. Of was het een liefdespaar? Maar later zou blijken dat beide mannen boekverkopers waren. Uit verschillende plaatsen, waarvan ik de namen ben vergeten. Voor- schoten en Nieuwegein? Winschoten en Nieuw-Ven- nep?

‘Zo, kon u ze wel bijhouden?’ luidde het welkomst- woord van een van de twee, refererend aan de ge-

laarsde kutjes. Nog net op tijd wist ik een mondhoek op te trekken.

De andere boekenman verwees me naar een afgelegen plek aan de zijkant van de stand. Naast een iets te hoge kruk stond een tafeltje met een stapel *Mannen*, want zo heet mijn boek.

Over het verloop van de middag kan ik kort zijn. Ik zat er een uur. Honderden huisvrouwen van diverse, niet al te fraaie pluimage, de een met makkelijk haar, de ander op pantoffels, een derde vierde en vijfde in panter- of luipaardouffit, liepen achter karretjes, rollators en elkaar, mij en mijn boeken voorbij. Met nietsziende ogen. Heel af en toe hield er een halt, bladerde wat, liep weer door om zich bij de aanbiedingen te vervoegen.

Maar op de valreep had ik eindelijk beet. Daar verscheen een... man! Van mijn leeftijd! Hij had een zachte stem, maar dankzij mijn gehoorapparaten kon ik hem goed verstaan. Hij wist warempel wie ik was: de dochter-van! Lang geleden had hij bij mijn moeder nog een telefoon gerepareerd. Ze had hem ontvangen in haar duster (ach ja, een actrice). Haar antieke secreta- retje waarop die telefoon stond, was hem altijd bijgebleven.

Bijna was ik in tranen uitgebar- sten. In de eerstvolgende druk mag deze Man erbij.

Annemarie Oster



Van de voorzitter: Alom De Kring

KRINGINGEN

Om maar eens heel eerlijk te zijn: met iets als ‘verenigingsleven’ ben ik nooit zo bezig geweest. Misschien omdat de boekenwereld waarin ik jong al actief was, ondanks een sterk competitie-element ook veel gezelligheid en kame- raadschap met zich meebrengt, en je als uitgever kon deelnemen aan tal van officiële en officieuze clubjes. Om maar te zwijgen van de vele borrels en diners en soms uitbundige avonden tijdens internationale boekenbeurzen. Evengoed ben ik wel al decennia lid van De Kring. Niet direct uit expliciet verlangen naar verenigingsleven, maar wel voor de mogelijkheid op die bijzondere locatie ge- regeld interessante mensen te ontmoeten in de bar of het restaurant.

Ik wist natuurlijk dat De Kring een sociëteit is, maar was me er niet eens van bewust dat het een *vereniging* was, en wat dat precies behelst. Tot mij in 2022 de grote eer werd gegund het bestuur voor te zitten. *ALV? C'est quoi?* Praat me bij! Oh, een Algemene Ledenvergadering, waarin leden twee keer per jaar hun betrokkenheid tonen en hun visie en expertise toevoegen aan wat het bestuur aan oneindige wijsheid meent te bezitten. Langzaam maar zeker begon ik het te begrijpen: je doet zo'n vereniging met z'n allen, met een steeds wisselende bezetting van bestuur, commissies, *BinnenKringen*, et cetera. Met terugwerkende kracht schaamde ik me voor deze blinde vlek in mijn levensloop. Maar nooit te oud om te leren.

Inmiddels al jaren voorzitter, heb ik ervaren wat de bijvangst is van een vereniging als De Kring. Niet alleen is er die plek waar je altijd terecht kunt voor gezelligheid, entertainment en inspiratie, je komt ook buiten onze lokalen voortdurend leden tegen die op allerlei manieren actief zijn. Ook buiten het universum van het boekenwereldje. Zo kwam ik op de zondag voorafgaand aan het schrijven van dit stukje allerlei ‘Kringers’ tegen. Vanwege het 40-jarig jubileum van Boekhandel Zwart op Wit stond ik in een bomvolle winkel te luisteren

naar korte toespraken gericht aan oprichter/eigenaar Mark Carpentier Alting. Toegegeven, dit was dan wel weer vertrouwde grond vanwege het boe- kenelement. Maar daar stond toch maar mede- oprichter Jeroen Koolbergen, prominent Kring-lid, een goed verhaal te houden, voorafgegaan door burgemeester Femke Halsema, die niet alleen De Kring bij het 100-jarig jubileum een onderschei- ding bracht, maar nu ook eentje aan boekverkoper Mark. Beau van Erven Dorens was er (moet die niet eens lid worden?), Felix Rottenberg, en nog vele klanten die samen een boekje volschreven over deze mooie winkel aan de Utrechtsestraat.

In Café Oosterling aan de overkant trof ik na af- loop Kring-lid Helena van Gelder, die me bijpraat- te over een broodfonds op De Kring. Ook weer een fenomeen waarvan ik nauwelijks op de hoog- te was, terwijl het toch eigenlijk ‘schenkkring’ (!) heet. In een strakker georganiseerd, officieel broodfonds kunnen zzp'ers elkaar steunen bij ziekte. (Een Arbeidsong- schiktheidsverzekering is voor de meeste zzp'ers te duur, vooral in de creatieve sector). Je stort geregeld geld op een eigen rekening, maakt het Fonds daarmee sterk, en voorkomt dat je onder een brug moet slapen als je onverhoopt zelf ziek wordt. Ik beloofde haar op deze plaats aandacht te vra- gen voor dit Fonds, waarvan de leden elkaar al elf jaar steunen. Het *De Kring & Splendor broodfonds*, dat geregeld vergadert op De Kring, staat vanwege ver- loop open voor nieuwe le- den. Neem voor meer infor- matie vooral contact op met

secretaris Helena (helena@prre.net) of de voorzit- ter van dit fonds, Kring-lid Martijn Pont (mpont@xs4all.nl).

Na de koffie in Oosterling, met een heerlijk-his- torische opname van een piepjonge Adriaan van Dis, en wijlen Martin van Amerongen en Boude- wijn Büch, die de boekhandel veertig jaar geleden openden (iedereen rookte nog en hoestte door de sprekers heen), liep ik naar buiten en trof op het terras wéér een bekend Kring-lid, voormalig politi- cus Gonny van Oudenallen. Onvermoeibaar ook weer, in van alles en nog wat, zoals in betrokken- heid bij de Stichting J.C. Bloem-Poëzieprijs.

‘Waar bleef je zo lang,’ vroeg Maaïke toen ik thuiskwam. Ik legde uit dat ik steeds en overal in de stad Kring-leden tegenkom en daar fijne ge- sprekken mee voer. Meteen werd mij vergiffenis geschonken: Maaïke is sinds vorig jaar ook lid van onze Sociëteit en snapt veel beter dan ik destijds, wat verenigingsleven zoal met zich meebrengt aan plichten, kansen en plezier.

Joost Nijzen



ILLUSTRATIE CHATGPT5.4

Op zaterdag 25 mei 2013 opende in het restaurant van De Kring een tentoonstelling van het werk van Floor van Keulen (1951). Ruim zeven jaar eerder maakte hij al een schildering op de grote muur tegenover de oude bar, nu bewerkte hij in het restaurant een lange strook muur. Beneden in de sociëteit hingen drie gouaches. Wie is Floor van Keulen?

Annerie Smolders

Floor van Keulen (1951) begon als beeldend kunstenaar in de tweede helft van de jaren zeventig, toen 'performance' in was en 'schilderen' uit. Het bracht hem op het idee van de 'schilder-performance', een muurschildering die live met publiek wordt uitgevoerd.

Hij begon ermee in 1976 in avant-garde galerie De Appel, onder de naam 'Maakt wit zwarter' (letterlijk wat hij van plan was te doen), en hij ging ermee door. Hij was de schilder zonder atelier, die ter plaatse in de weken voorafgaand aan of tijdens een tentoonstelling nieuw werk maakte.

'Het ontbreken van een eigen, besloten werkruimte heeft bij Van Keulen een specifieke betekenis en is karakteriserend voor zijn kunststopvattingen en kunstenaarschap. (...) Er is iets in de atmosfeer van het atelier, dat hem beklemmt; iets wat hij doorbreken wil,' schreef in die tijd kunsthistoricus Alied Ottevanger (*Metropolis M*, 1981).

Eigen beeldtaal

Floor van Keulen ontwikkelde een eigen beeldtaal en een eigen kijk op de werkelijkheid. Daarbij put hij uit een persoonlijk visueel archief dat hij door de jaren heen opbouwde – vaak vastgelegd in kleine schetsen op losse vellen papier. Ook door monumentale muurschilderingen in Kunstmuseum Den Haag, in het Van Abbe Museum in Eindhoven en in vele andere musea, galeries en openbare instellingen werd hij bekend.

Vanaf 2000 begon hij daarnaast te werken met 'lichttekeningen': live tekeningen, geprojecteerd op de achterwand, als een continu veranderend toneelbeeld.

Met choreografe Bianca van Dillen en regisseur Dirk Groeneveld ontwikkelde hij 'Painted Theatre', waarbij de tekenaar medespeler was op het toneel. Het was een vorm van geïmproviseerd theater, een uniek samenwerkingsverband, ook met componist David Dramm, op grond van ter plaatse gemaakte tekeningen.

Na Painted Theatre volgde andere samenwerkingen met uitvoerend kunstenaars, zoals in 'From your bones', met choreograaf Guy Weizmann, van Club Guy & Roni.

Handschrift

Het grote formaat is echter slechts een afwisseling van het kleine formaat, waarmee hij ooit begon en nooit is opgehouden.

'Voor Van Keulen is geen snipper papier veilig. Hij is altijd bezig met ideeën over groei en eindigheid, en ontwikkelde een handschrift dat voortdurend in beweging is, detaillistisch, simpel en complex, abstract en figuratief. Net als in zijn schilderijen is in de muurschilderingen zijn kleinere werk steeds terug te vinden. Sierlijke – in één lijn gepenseelde – figuren, of cartoonachtige, minutieuze voorstellingen. In de wirwar van lijnen is steeds iets nieuws te ontdekken'. (Tonja van Rijthoven in het magazine van De Kring, mei/juni 2013). Ik volg Floor al meer dan een kwart eeuw, vanaf het jaar dat hij mijn vriend werd. Hij was een van de iconen van De Kring tijdens het jubileumjaar 100 jaar De Kring.

Floor van Keulen: 'Maakt wit zwarter'



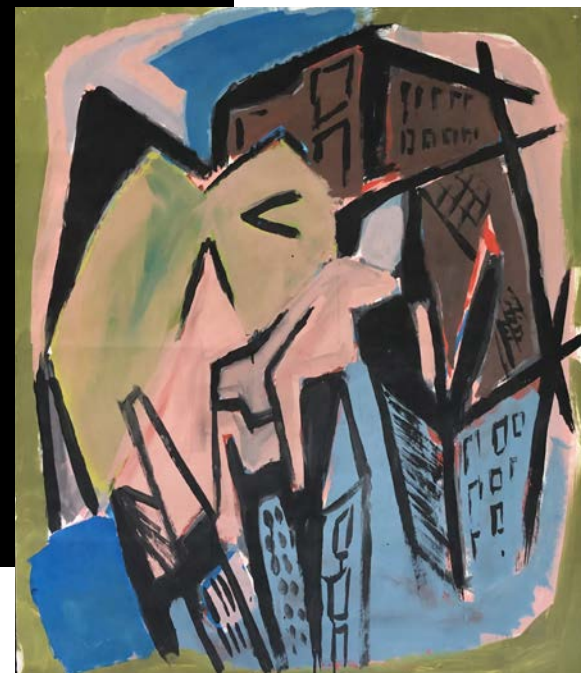
Aan het werk in het restaurant van De Kring, in 2013.



Muurschildering, Gemeentemuseum, Den Haag, 1993



Zonder titel, schildering op papier, 120 x 100 cm.



Zonder titel, schildering op papier, 157 x 106 cm.

Loutje Hoekstra: Het lichaam als penseel

In de werken van kunstenaar Loutje Hoekstra staat het lichaam centraal. Bewegend over nat canvas maakt ze met haar lichaam afdrukken in de verf. Doorzichtige mensfiguren zweven mysterieus over het doek. 'Alsof er een röntgenfoto is gemaakt.'

Annephe van Uchelen
(Kunstcommissie)

Op een dag kwam ze bij wijze van experiment languit op een nat schilderij terecht. 'Op de plek waar ik had gelegen ontstond als het ware een "negatief" van mijn lichaam in de verf,' vertelt Hoekstra. 'Dat fascineerde me.' Het deed haar denken aan een geborgen plek op maat, zoals bijvoorbeeld een haas een afdruk van zichzelf achterlaat in het gras. Zo is ook in de rode stoel waar haar vader altijd zat precies zijn vorm ingesleten. Toen hij onlangs overleed, kon ze diepe emoties als rouw en verlangen een uitdrukking geven. 'Ik probeer om die innerlijke ervaringen te vertalen naar fysieke sporen op het linnen.'

Geheim van de meester

Er is nog een andere reden dat haar eigen lichaam centraal staat. Tijdens jarenlang modellenwerk was het vooral een artistieke bron voor anderen, waarbij Hoekstra's grenzen niet altijd werden gerespecteerd. 'Dat ik mijn lichaam nu voor mijn eigen werk kan gebruiken vind ik bevrijdend. Het is weer van mij. Een afdruk in verf geeft ook geen persoonlijke informatie over vormen of huidskleur.'

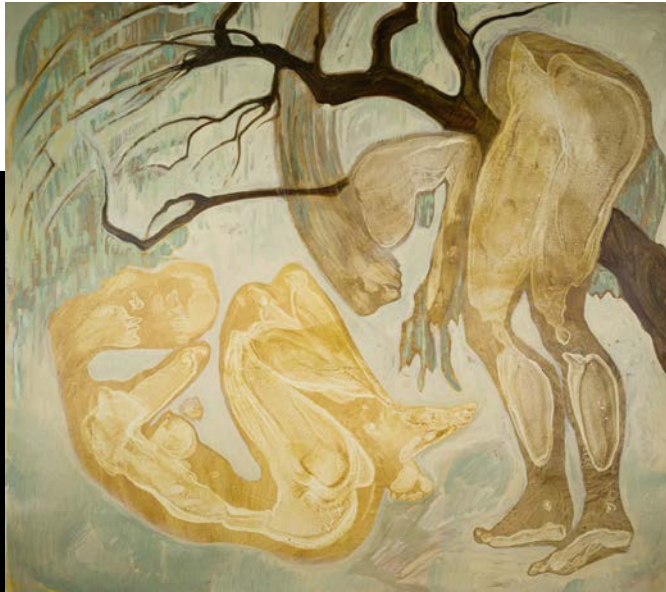
De verrassende werkwijze roept onwillekeurig vragen op, want olieverf op het naakte lichaam klinkt verre van gezond. Daarom gebruikt ze voor de afdrukken natuurlijke 'aardepigmenten' die niet schadelijk zijn voor de huid. Meer wil ze er niet over kwijt, dat is het geheim van de meester. Wel prijst ze zich gelukkig met een goede douche.

Biologie

'Zo lang ze zich herinnert tekent ze al,' vertelt Loutje, die uit een creatief nest komt. Niet verwonderlijk dat ze eerder een potlood kon vasthouden dan een lepel. Toch koos ze voor een studie biologie in plaats van een kunstopleiding en ontwikkelde een scherpe waarneming van de natuur.

'Die relatie met de natuur spreekt duidelijk uit het werk, ook in de gedempte kleuren,' vindt Maarten Bertheux, oud-conservator van het Stedelijk Museum. 'Loutjes beelden zijn dromerig en onwerkelijk, nimfen bijna.' Als curator van deze tentoonstelling zag hij een overeenkomst met bijvoorbeeld Jan Toorop of Matisse, die de lijnen zo neerzetten dat er een ritmische beweging ontstaat.

De bioloog in Hoekstra ziet ook parallelen met de wonderlijke vormen die zij jarenlang door de microscoop zag. In natuurtinten verschijnen ze nu uitvergroot op het doek. 'Eigenlijk zie je op mijn schilderijen dat mooi verlichte microscopbakje steeds weer terug.'



'An Unwritten Poem',
145x130, acryl, olie op linnen, 2025



'Blue Print I',
140x170, pigmenten, olie, oliekrijt op linnen, ingelijst, 2025



'Omwenteling in slaap',
140x140, 2025, pigmenten, olie op linnen, olie krijt



Het werk van Loutje Hoekstra is tot half mei te zien in de barruimte van De Kring.

Het Italië-gevoel

Op de valreep van 2025 werd vanuit een opkomend 'Italië-gevoel' op De Kring de BinnenKring 'Il Circolo Italiano' opgericht. De vraag is natuurlijk: Wat behelst het Italië-gevoel? Waar bestaat het uit en waarom zijn we er vaak zo blij mee? Is het een vakantiegevoel of gaat het dieper? En is het mogelijk het Italië-gevoel ook hier in Nederland te hebben?

Als leden van Il Circolo Italiano hechten we aan een land, maar vooral aan een manier van leven, een manier van genieten, een manier van omarmen van schoonheid, van natuur en cultuur. Het positieve gevoel dat veel Nederlanders krijgen bij een verblijf in Italië noemt men 'het Italië-gevoel'. Ieders Italië-gevoel is anders, maar als we het aan Bas Heijne vragen dan komt hij in een oud artikel – *Verloren paradijs. Het beeld van Italië in recente Nederlandse literatuur* – tot het oordeel dat schrijven over Italië snel clichématig wordt, met overdrijving van de positieve en romantische trekken en met stereotypering van de Noord-Zuid Europa tegenstelling. Wij leden van Il Circolo Italiano willen niet zoals schrijvers op hun schrijfsels beoordeeld worden, maar als mensen – desnoods: Italië-bezoekers – op hun Italië-gevoelens. Het stoort ons niet om clichématige gevoelens en verhalen over Italië te hebben. Alle liedjes over de liefde lijken op elkaar, maar dat maakt de liefde niet minder mooi of begerlijk!

Het Italië-gevoel is het gevoel dat Nederlanders (en andere niet-Italianen) krijgen in en over Italië, het is niet het gevoel van Italianen zelf. Voor Italianen is Italië vanzelfsprekend, voor niet-Italianen is Italië een ontdekt land; een ontdekking van een mooie wereld buiten en een mooie wereld van binnen. Men houdt van Italië en daardoor ook meer van zichzelf. Het voelt als een thuiskomen, het raken aan een nieuw aspect van jezelf.

Italianen hebben natuurlijk wel een gevoel, zelfs een sterk gevoel, voor alles wat met Italië te maken heeft. Dat gevoel uit zich als nationalisme, trots of identiteit. Soms betreft dit heel Italië, vaak alleen de eigen stad of streek. In de context van het idealiseren van Italië is het niet overbodig om op te merken, dat Italiaans niet hetzelfde is als goed. Er is veel Italiaans wat wij als niet-goed zien: een overtrokken nationalisme, vergaand traditionalisme, seksistische man-vrouw stereotypering, een gekmakende bureaucratie, en veel voorkomende corruptie of oplichting.

Naarmate een Nederlander langer in Italië verblijft gaat zijn gevoel voor en in Italië steeds meer lijken op een Italiaan in Italië. Dat zie ik aan en hoor ik van vrienden en kennissen in Italië. Ik heb in de jaren '90 zelf drie jaar in Firenze gewoond en heb drie jaar geleden met mijn partner een boerderijtje in Zuidwest Toscane gekocht. Ik leer het enthousiasme voor Italië niet af, maar leer wel bij, zoals de houding van 'vediamo' (we gaan het zien), die ik leer van mijn burens en de liederen die werken aan het huis: een pleidooi om stap voor stap te gaan, meer organisch dan star planmatig. Of een variant van de mooie uitdrukking die ik opikte uit het boek *Italianen* (uit 1999) van Jan van der Putten, 'de situatie is hopeloos maar niet ernstig'. Deze houding helpt mij om rustig te blijven als er zaken misgaan, als ik de controle over een proces verlies. De uitdrukking geeft aan, dat er zich altijd mogelijkheden tot reparatie of voortgang aandienen. Omarming van deze typisch Italiaanse levenshouding maakt van mij een meer ontspannen mens.

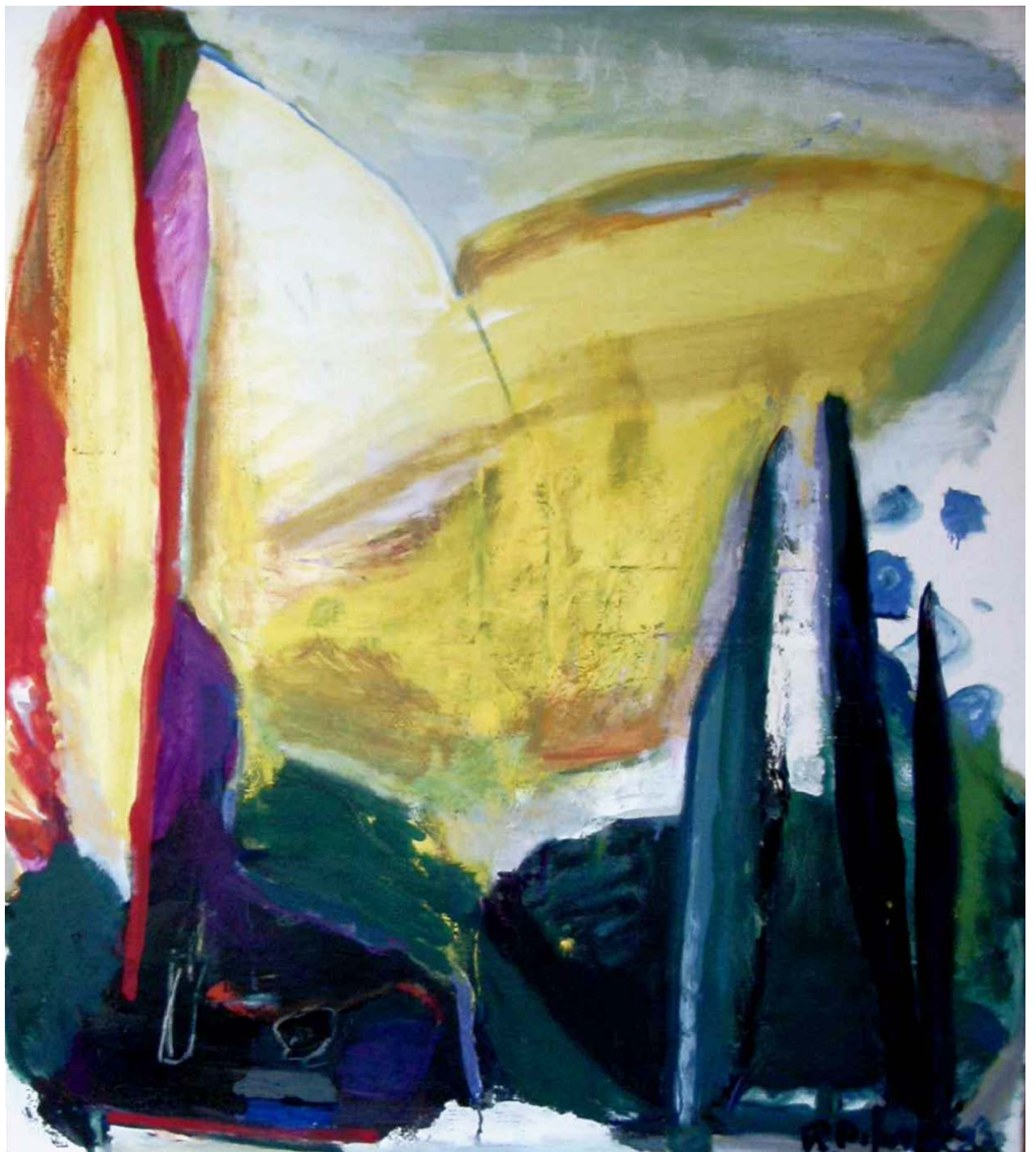
Het Italië-gevoel laat zich duiden. Wat is het gevoel meer dan een vakantiegevoel als cluster van positieve gevoelens en indrukken? Ik zie drie vormen, en ik geef ze niet als feiten, maar als mijn gooi naar een diepere werkelijkheid.

Mooiere werkelijkheid: Ik denk dat het Italië-gevoel dieper gaat, omdat we vaak willen dat de wereld mooier is dan hij is. Italië is voor een deel een constructie van het geheugen, het verlangen en de fantasie. Het is een selectie van ervaringen en een projectie van dromen. Het is een verzonnen, romantische werkelijkheid, welhaast een mythe. Gelukkig bestaat Italië ook echt. Het echte Italië geeft leven aan het verzonnen Italië. Het verzonnen Italië geeft glans aan het echte Italië.

Mooier zelfbeeld: Maar Italië en het Italië-gevoel sluit ook aan bij onze wens en vermogen om zelf meer te zijn dan we gewoonlijk zijn. 'Homo sum, nil a me alienum' zei de Romeinse toneelschrijver Terentius ooit.

Oftewel: ik ben een mens, dus niets menselijks is mij vreemd. Er schuilt in ieder mens een veelheid aan vermogens en verlangens, neigingen tot goed en tot kwaad. Welke neiging of welk gevoel werkelijkheid wordt, hangt af van de omgeving; welke mens in de mens krijgt de kans, wordt verleid of wakker gekust? Zo ook vergaat het sommigen van ons in Italië. Bij de één is de wakker kussende omgeving Firenze, bij de ander is het Roma of Venezia en bij weer anderen Bari of Camaiore. Of men wordt bedolven onder de kussen die van alle kanten komen. Het Italië-gevoel komt van buiten, maar blijkbaar zit het al in ons.

Gedoogd cultureel overspel: Bij Nederlandse Italië-liefhebbers is er sprake van gedoogd overspel, dat aan de kant van Nederland beleefd



wordt met een zeker chagrijn of jaloezie (*wij zijn toch ook mooi!*). Aan de kant van Italië laat men zich deze liefde aanleunen met een zekere verwerende vanzelfsprekendheid (*we weten dat we mooi zijn!*). We kunnen het overspel noemen of 'eten van twee walletjes' of 'zich niet laten vangen in slechts één cultuur'. Gedoogd of niet, we voelen ons er rijker door.

Il Circolo Italiano wil het Italië-gevoel cultiveren; uitdrukken, beleven, gezamenlijk genieten. Daarbij onderscheiden we culinair, cultureel en cinema. Het stoort ons geenszins dat het Italië-gevoel niet homogeen en niet uniform is, maar gevarieerd; net zo gevarieerd als Italië zelf. Iedereen heeft zijn eigen Italië-gevoel met overlappende elementen en unieke elementen. Daarom is het aardig om over ieders Italië-gevoel met elkaar te spreken. Il Circolo Italiano is daarmee een 'pleisterplaats voor Italië-liefhebbers'. Meedoen met Il Circolo Italiano is als warm worden in de winter, mee-eten aan een lange tafel in plaats van in je eentje, de zon voelen onder een grijs wolkendek. Stap in de cirkel die Il Circolo Italiano heet. Stap in jezelf.

Pieter Defesche, Italiaans landschap, olieverf, 1983.

De nieuwe BinnenKring 'Il Circolo Italiano' riep zijn leden op hun 'Italië-gevoel' te verwoorden in het kader van een prijsvraag. Van de tien inzendingen presenteert de Kringkrant de drie winnaars.



De stem

Annerie Smolders

Italiaans is geen taal voor mompelaars. Dat wist ik niet, toen ik een binnensmonds pratend meisje was. Maar ik had uitzicht op werk waarin ik met mijn stem het einde van een volle zaal moest kunnen bereiken, en de paar vrienden die ik genoeg vertrouwde om dit te durven bespreken, kwamen ieder met advies. De een suggereerde de aanschaf van een bril met gewoon glas, zodat ik me daarachter tenminste een beetje kon verbergen, de ander kwam met het idee van stemles. Ik had podiumangst genoeg om ook die bril aan te schaffen, maar ik wil het hebben over de stemles.

Het idee bracht me bij een zangeres, die me best op weg wilde helpen. Ze gaf les in een keuken waar

In die keuken leerde ze me Italiaanse woorden uitspreken alsof je ze in het rond spettert

behalve de piano een groot fornuis stond, met meestal wel een pruttelende pan, waarin ze tussendoor roerde. Er stegen de heerlijkste geuren op uit die pannen, terwijl ik worstelde om mijn stem naar buiten te richten in plaats van naar binnen, wat voor mij veel natuurlijker aanvoelde. Nog altijd associeer ik het middenrif, het huidje en de manier waarop je je tong tot een holletje maakt met de geur van een goede soep.

In die keuken leerde ze me Italiaanse woorden uitspreken alsof je ze in het rond spettert: *pifferi*, *timpani*, *cembali*. Elke klinker telt, elke medeklinker vergt een inspanning van de lippen. In het Italiaans kun je niet anders dan voorin je mond spreken, en het geeft zo'n plezier dat je het wilt blijven doen. Niet voor niets is de bekendste methode om te leren zingen de *Metodo Pratico di Canto Italiano* van Nicola Vaccai.

Ik heb het boekje nog altijd, want na een tijdje kwam ik voor zangles. Het Italiaans dwingt je om je naar buiten te richten, en hoewel ik gesteld ben geraakt op mijn introverte kant, weet ik nu ook hoe fijn het is om je stem te gebruiken.

Dat doet allemaal mee, als ik in Italië vrolijk word van alleen al het horen van de taal – en dan krijg ik er ook nog voor niets bij dat iemand in een winkel begint over de maan en de sterren, terwijl er gewoon een brood over de toonbank gaat.

Andare per bellezza

Mark van de Grift

La dolce vita – een clichéterm – betekent voor mij niet zozeer uitbundigheid of hedonisme, maar iets eenvoudigers: genieten van het alledaagse. De tijd nemen voor gewone dingen. Een espresso aan de bar. Een avondwandeling tijdens de *passeggiata*. Een mooi gesprek op een nog mooiere *piazza*. Zoals Sorrentino suggereert in de film *La Grande Bellezza*: schoonheid zit vaak in iets heel eenvoudigs – herinneringen, liefde, stilte, een prille ochtend in Rome.

Ik loop graag door Italië. Misschien is dat wat Italianen *andare per bellezza* noemen: gaan voor de schoonheid. Mijn denktempo gaat omlaag en mijn zintuigen maken overuren: de geur van verse koffie, de verpletterende smaakexplosie van een zonovergoten *pomodoro*. Schoonheid is overal aanwezig. Van

De verpletterende smaakexplosie van een zonovergoten pomodoro

sierlijk omhoog kronkelende paden tussen ranke cipressen tot fascinerende fresco's in dat kerkje waar je het niet verwacht. Van het bloedstollende design van de alom aanwezige Vespa's tot de adembenemend evenwichtige architectuur – of je nu zomaar ergens loopt of omhoogkijkt naar de koepel

van Brunelleschi in Florence. En dan aankomen op de bestemming van die dag: een *agriturismo* of een klein hotel bij de *duomo*. Vermoeide benen. Voldoening. Een ijskoude *Peroni* op de *piazza*. *Il dolce far niente*, tot je mag aanschuiven om te genieten van de lekkerste keuken ter wereld. Een eenvoudige karaf rode huiswijn. *Antipasti. Primi. Secondi. Dolci*.

Mijn Italië-gevoel is zo groot omdat het gaat over grote dingen in het leven. Presteren legt het af tegen het gelukzalige van verdiepende relaties met vrienden en familie. Kwaliteit gaat boven kwantiteit, schoonheid boven rendement. En dat ene vriendelijke gesprekje boven de drang om de beste te willen zijn. Perfectie zit 'm niet in perfect zijn, maar in het vermogen te genieten van de gewone perfectie van het alledaagse. Daarom blijf ik lopen.

Herinneringen

Jurjen Fontein

In 1962 gingen we (mijn drie broertjes, ouders en ik) met de autoslaaptrein naar Italië. We droegen Doris-bloesjes en matrozenpetjes. We kampeerden bij het Lago di Orta.

Bij een wandeling passeerden we een klas zingende kinderen met een de maat zwaaiende pater.

Even later kwam een meisje met zwart krullend haar met uitgestrekte armen op me af en smeekte me om een 'bacio'. Ik wist niet wat het betekende; ik was blond en 13 jaar.

Op de markt schreeuwde een man 'pesche fresche'. Van mijn zakgeld kocht ik een kilo grote perziken. De smaak was hemels; bij iedere hap droop het sap langs mijn kin.

Op het strand kwam iedere morgen een jongen slingerend op z'n fiets met een rieten mand vol 'maritozzi' (zoete broodjes met room en *amore*).

Een jaar later gingen we snorkelen bij het eiland Elba, in azuurblauw water met veel gekleurde visjes. Adembenemend! Italiaanse vriendjes leerden ons hoe je met een harpoen moest vissen. Spannend! Er waren ook joekels die recht op je afzwommen. De jongens vingden octopus met blote handen en beten ze tussen de ogen dood. Op het droge mepten ze de octopus wel honderd keer op de rotsen zodat hij mals werd.

Met de avondzon ging ik met mijn moeder buiten tekenen. Het landschap werd warmer en de schaduw langer; ik leerde kijken en compositie bepalen.

In een lelijke eend op weg naar Sicilië, reden we door een dor landschap. Ergens dicht bij de kust draaide een geblinddoekte ezel rondjes om een put. Brak water werd omhoog getakeld door blikjes aan een rad en over de geblakerde akker uitgegoten. In de brandende zon rijpten tomaten zo vol van smaak alsof de heilige Madonna over je tong pieste.



Veertien vragen voor... Mir I Am van Praag

In deze rubriek wijzen Kring- leden elkaar om de beurt aan om 14 vrijmoedige vragen aan zichzelf te stellen. Met deze keer een metaforisch zelfportret: Het glas is altijd halfvol. Acryl op doek. Miriam geeft het stokje door aan Max van Olden.

1 Noem een talent van jezelf waar niemand iets aan heeft?

Mijn beelden, uit hardsteen gehakt, geef ik vaak weg. Want wat moet je ermee nadat het ontstaan is? Ik heb al plezier gehad aan het maken. De ontvangers zadel ik dus op met het resultaat.

Verder heb ik een gave om de toekomst te voorspellen wat betreft de tijdsgeest, maar de trendsettende werking in de mode constateer ik achteraf pas. Zo ga ik voor mijn muziekkeuze vaak naar beginnende musici die in kleine zalen spelen, maar jaren later in grote hallen terechtkomen.

2 Heb je een bijnaam?

Ik heb in de loop der jaren veel bijnamen gekregen.

De kinderachtige: Rooie biet.

De trotse: Pippi Langkous.

De muzikale: Meisjes met rooie haren die kunnen kussen.

De liefelijke: Angel Eyes, naar het lied van Willy DeVille. Gebruikt door mijn man, Robert van Praag.

De hedendaagse: Spamma. Gebruikt door mijn kinderen omdat ik te veel mails naar ze stuur.

3 Als je kon tijdreizen, naar welke periode zou je dan terug willen gaan?

Dan zou ik zou graag in dezelfde periode hebben geleefd als Michelangelo Buonarroti (1475-1564). Op 26-jarige leeftijd begon hij aan het beeld van David, midden in Florence, dat net een republiek was geworden. Kunst was belangrijk om politieke idealen zoals vrijheid, burgerzin en morele kracht te tonen. De David werd hiervoor het symbool. Michelangelo was een eenzame, harde werker zonder sociaal leven. De David weerspiegelt zijn perfectionisme, zijn religieuze twijfel en zijn eenzaamheid. Ik bezocht de prachtige tentoonstelling in het Teylers Museum, waar wordt gesuggereerd dat Michelangelo met de creatie van David zijn homoseksuele gevoelens vormgaf.

4 Wat is het grootste avontuur dat je ooit hebt beleefd?

Op roadtrip met Robert in Venezuela, door de bush, in een bus vol guerrilla's, kippen en een lijk-kist met daarop een krans. Halverwege, midden in de jungle, moest iedereen eruit en wachten op de volgende bomvolle bus.

Na lange tijd en met intredende duisternis, besloten wij koste wat kost in de volgende bus te stappen, op weg naar een idyllisch eiland dat alleen per boot door de swamp bereikbaar was. Op het eiland was het hoofdgebouw een voormalige officiersclub van de nazi's, onder leiding van een oude ss'er die daar was gebleven na de Tweede Wereldoorlog.

Bij aankomst werden we uitgenodigd voor een exquis diner; die avond werd een oude kip gereserveerd. 's Nachts deed ik geen oog dicht, er zaten namelijk geen deur en geen ramen in ons slavenhutje. De volgende dag hebben we het eiland verlaten.

5 Wanneer ben je voor het laatst bang geweest? En waarom?

Tijdens een reis op Kreta, 24 jaar geleden, zaten we in de stromende regen in een auto waarvan de remmen niet werkten. We reden bergafwaarts met 50 kilometer per uur, raakten in een slip en kwamen tegen een muur tot stilstand. Met veel



pijn belandden we in het ziekenhuis. De volgende dag stapten we, onder pijnstilling, weer in het vliegtuig terug naar Nederland. Op eigen risico, na het tekenen van een niet-aansprakelijkheidsverklaring, met de KLM retour van een horrorvakantie.

6 Hoelang kun je zonder menselijk gezelschap?

Geen dag kan ik zonder menselijk contact, ook al gaat het soms om futiliteiten.

7 Wat is de mooiste plek op de wereld om wakker te worden?

In mijn eigen woning. De natuur roept me altijd. Het uitzicht, de vogels en hun geluiden maken me blij. Op mijn eiland voel ik me thuis.

Mir I Am van Praag (1961) studeerde fotografie aan de Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam en de Vrije Academie in Den Haag. Begon in 1992 Lola Pictures; werkt en woont in Kaag.

Is sinds 2013 lid van De Kring en Arti. Fotografeert regelmatig voor beide clubs: voor de online-promotie van De Kring en voor Artacula, de glossy van Arti en Amicitiae.

8 Wat is het raarste compliment dat je ooit van iemand hebt ontvangen?

Op het Amsterdam Modestad 750-jaarfeest was ik verkleed als de Amsterdamse joffer Lizzy Ansingh, in een soepjurk uit die tijd, met kanten blouse, een hoedje en vosje om mijn nek. Vreselijk truttig in mijn opinie, maar het regende complimenten. Weird, ik ga liever als een skater gekleed dan in een jurk.

9 Waarmee heb je iemand ooit het ergst beledigd?

Op reis naar Athene met mijn schilderclub, onder leiding van Lucia Bezeemer, had ik voor de hele groep via Airbnb geboekt in het centrum van Athene. Een compleet huis van een kunstenaar die echter al overleden bleek te zijn. Zijn Franse vriendin bestierde nu het verblijf en toonde zich een exhibitioniste die zwervers van de straat oppikte en ons in de nacht wakker hield met haar vnzige acties. Het laatste uur voor ons vertrek heb ik haar in vloeiend Frans eens goed de waarheid verteld. Daarna aangifte bij Airbnb gedaan, waarna ze vanuit hygienisch oogpunt van de website is verwijderd.

10 Wat moeten mensen vooral niet zeggen bij het laatste afscheid?

Het interesseert me echt niet wat ze zeggen als je dood bent. Beter spreek je je nu uit, over of tegen mij.

11 Als je in één klap een nieuwe taal zou kunnen spreken, welke taal zou dat zijn? En waarom?

Mandarijn, omdat mijn zoon met Yuxin samenwoont. Mijn Engels is wel oké, maar ik heb gemerkt dat de aard van een volk toch echt in de taal zit, en juist die finesse mis ik anders.

12 Met wie in de wereld zou je wel eens willen dineren?

Joni Mitchell, om haar prachtige songteksten en gitaarspel. Ze schildert ook niet onverdienstelijk. Connie Palmen om haar fantastische, filosofische

beschouwingen in haar boeken. Met vrouwen kan je echt de diepte in gaan tijdens het dineren. Om zijn kookkunst is ook Soenil Bahadoer van restaurant GEM een favoriet en daarbij een schitterend mooie man.

13 Met welk fictief personage uit een boek of film zou je willen ruilen?

De beeldschone Mei (Zhang Ziyi) in de film *The House of the Flying Daggers*. Ze is blind maar heeft een superieur gehoor. Ze kan als danseres en getraind in kungfu alles overwinnen. Het is een geweldige film!

14 Heb je ergens spijt van?

Zoals mijn oude vader al riep: 'There is no use crying over spoiled milk.' Leeft in het NU!!!

'In my next life, I also want to be a desert guide,' zei ik stellig.
'Inshallah,' antwoordde Mohammed

Joan of Arabia

Met man en kinderen op vakantie naar Marokko gaan onthult een generatiekloof.

E Joan Veldkamp

Ind vorig jaar ging ik met mijn gezin terug naar Marokko, waar ik van mijn negende tot mijn elfde jaar heb gewoond, omdat mijn vader er Dafrucks verkocht. Nu liet ik mijn man Bert en mijn zoons het bijzondere land zien.

Het was een reis met hindernissen op het gebied van 'gepast gedrag', om het voorzichtig uit te drukken. Dat begon al in de taxi op weg van het vliegveld naar het centrum van Casablanca. *'Salam aleikum!'* zei ik vol enthousiasme tegen de taxichauffeur. En *'Yalla, yalla'*, toen we eenmaal in de auto zaten.

Dat betekende naar mijn idee een onschuldig 'laten we gaan, ik kan niet wachten'. Maar daar dachten ze op de achterbank anders over. Er klonk afkeurend gesis. 'Mam, doe nu niet opeens alsof je Arabisch spreekt, dat is zó aanmatigend! En hoezo ga jij die taxichauffeur zitten opjagen?'

'Wat is er mis met een beetje leuk contact maken?', zei ik verontwaardigd. Ik vervolgde het gesprek in het Frans, maar telkens als ik de chauffeur iets vroeg, ging hij beduidend langzamer rijden om zich goed te kunnen concentreren op het antwoord, en kachelden we met 50 kilometer per uur over de snelweg. Ik kreeg een spraakverbod.

We gingen tijdens de reis ook naar de woestijn, vanuit de zuidelijk gelegen plaats M'Hamid El Ghizlane, waar we onze gids Mohammed ontmoetten. Hij droeg een lang, blauw Touareggewaad met grijze stiksels. Een traditionele Touaregtulband was rondom zijn hoofd gewikkeld en bedekte een deel van zijn gezicht.

Mijn zoons gingen water kopen, en Bert zag zijn kans schoon. 'Ik wil ook een tulband,' zei hij tegen Mohammed, die ons meenam naar de lokale winkel. Bert kreeg niet alleen een tulband aangemeten maar tevens gele Marokkaanse sloffen met spitse punten. Ook in de woestijn wil je er tenslotte patent bijlopen.

Eenmaal terug bij de Toyota fourwheeldrive keken de zoons ons verbijsterd aan. 'Die outfit kan echt niet, dit is zó *culturally inappropriate*.' Bert kreeg er nog verder van langs. 'Dit hier is het domein van de Arabieren en de Berbers, en jij doet ongevraagd alsof je een van hen bent. Dat is beledigend!' Er ontstond een verhitte discussie, waarbij de woorden 'niet zo overdrijven' - 'nee jij dan!' - 'woke' en 'gênant' vielen. Mohammed keek licht geamuseerd toe.

Mokkend stapten we allemaal weer in de auto. Met open ramen en opzweepende Arabische muziek uit de luidsprekers scheurden we hot-send en klotsend door een soort maanland-

schap. Hier en daar reden we door diepe geulen waarin vorig jaar nog water stond, soms dreigden we vast te raken in het zand. Maar steeds weer wist Mohammed zijn Toyota op koers te brengen, waarbij hij even zijn vingers kuste, het stuur aanraakte en Allah bedankte.

We voelden ons echte avonturiers, en de irritatie maakte plaats voor opwinding. Vooral toen de zandbergen aan de horizon verrezen. Aan het einde van de dag zouden we een tocht op dromedarissen maken en vanaf de toppen van de bergen de zon onder zien gaan.

Straks kunnen we ons eindelijk even Lawrence of Arabia wanen, riep ik verheugd, maar ook dat viel verkeerd. 'Mam, *seriously?*', klonk het weer bestraffend vanaf de achterbank. 'Die enorm koloniale, witte Brit?'

Over de zandduinen hing een rode gloed, en ze waren hoger en mooier dan je op foto's kon vastleggen. Toen we uit de Toyota stapten, waanden we ons in een film. 'Weet je wat? La-

ten we een lange wandeltocht maken over de bergen in plaats van als domme toeristen op een dromedaris te gaan zitten,' opperde mijn oudste zoon. 'Dat is ook beter voor die arme dieren.'

Er zijn grenzen aan mijn vermogen om rekening te houden met alles en iedereen om mij heen. Vanuit mijn tenen borrelde een heel hard 'Nee!' op, dat ongetwijfeld kilometers verderop nog te horen was. 'Ik ga wél op die dromedaris!'

Een nieuw conflict diende zich aan, en onze wegen scheidden zich. Mohammed, heel blij dat er thuis een ander soort vrouw op hem wachtte dan de schreeuwende figuur die voor hem stond, probeerde zijn gezicht in de plooi te houden, terwijl hij in de schaduw van zijn Toyota ging liggen.

De-escalatie was gewenst. Ik plofte naast hem neer. Op zijn smartphone liet hij me de vijf momenten zien waarop hij die dag moest bidden. Daarna speelden we fijne Arabische mu-



ILLUSTRATIE CARLO GRIFT

Hopelijk word je door bovenstaand verhaal geïnspireerd, want de redactie van de Kringkrant ontvangt graag nog meer fictie en non-fictie uit de pen van Kring-leden.

Je kunt trouwens ook lid worden van de BinnenKringen 'Liefhebbers van schrijven', 'Literaire leesclubs' en 'De Literaire Salon' om andere (aspirant-)schrijvers te ontmoeten.

Bijdragen graag naar ad.fransen@planet.nl en jeroen.koolbergen@xs4all.nl

De deadline voor de Kringkrant van september 2026 is 15 augustus.

ziek af. Er daalde opeens een grote rust over me heen.

Daar, in de schaduw van de Toyota, kwam zijn leven me opeens heel aantrekkelijk voor. Toeristen oppikken, lekker door de woestijn scheuren, dagelijks vijf keer bidden tot Allah, en uitrusten in de majestueuze zandduinen. Ondertussen zorgde zijn vrouw voor de kinderen. *'In my next life, I also want to be a desert guide,'* zei ik stellig. *'Inshallah,'* antwoordde Mohammed.

Terug in de bewoonde wereld, realiseerde ik me dat ik de kloof tussen mij en de generatie van mijn kinderen - wat betreft gepast gedrag - niet ging dichten. In Marrakesh kocht ik een sierlijke, handgemaakte kaftan die me precies past. En die ga ik zeker dragen. Ongetwijfeld *very culturally inappropriate*, maar wel heel mooi.



Wie zijn de verse Kring-leden, en hoe hebben ze hun weg naar De Kring gevonden? In de rubriek 'Binnenkomer' maken we kennis met de mens achter het lidmaatschap. Deze keer een portret van duizendpoot Jessica Vermeulen, Kringlid sinds januari.

Naam: Jessica Vermeulen

Leeftijd: 61

Beroep: arts-onderzoeker bij Johnson & Johnson, verantwoordelijk voor alle ontwikkelingen wereldwijd rondom nieuwe geneesmiddelen voor lymfeklierkanker en leukemie

Opleiding: studie medicijnen, gepromoveerd in experimentele cardiologie; eerder een jaar vooropleiding conservatorium, klassiek gitaar

Woonplaats: Amsterdam

Relatiestatus: getrouwd met Marek Kupperman, drie uitwonende zoons

Wat is de reden dat je lid bent geworden van De Kring en wat denk je hier te vinden?

'Ik wilde eigenlijk al een hele tijd lid worden van De Kring, maar dacht altijd dat dat niet haalbaar was met mijn drukke baan. Op een gegeven moment hakte ik de knoop door. Je moet het gewoon doen. Ik was op zoek naar een plek waar ik al wat mensen ken, én waar ik nieuwe mensen kan ontmoeten. Sinds januari ben ik lid en de keren dat ik er was, kwam ik steeds een bekende tegen. Het is gewoon een fijne ontmoetingsplek. De woensdagavond vind ik te gek. Ik hou van muziek, ik speel zelf ook, maar geen jazz, ik ben meer van de rock. Misschien is er eens gelegenheid voor een optreden van een mijn bandjes in combinatie met de Kringband. In de ClubUp of zo. Ik zal niet de meest frequente Kringbezoeker worden, want ik ben voor mijn werk veel op reis, maar het is mooi dat De Kring er is, een plek die gekoesterd moet worden.'

Wat is je indruk tot zover van De Kring?

'Tot nu toe vind ik het supergezellig. Iedereen is aardig en open. De leden bij de receptie vind ik ook vriendelijk, je wordt altijd hartelijk welkom geheten. Het personeel is aardig, het eten is lekker. Ik heb een keer aan de ledentafel gegeten, toen heb ik allerlei nieuwe mensen ontmoet. Er worden allemaal leuke dingen georganiseerd, en ik ben zeker van plan naar lezingen en optredens toe te gaan, als ik het kan plooiën met mijn werk. De Italiaanse BinnenKring lijkt me ook hartstikke leuk. Ik bekijk altijd met veel interesse het weekprogramma.'

Wat doe je in je vrije tijd, als je die al hebt?

'Muziek maken en ik hou van koken. En familie vind ik belangrijk, elke donderdag ga ik naar mijn vader, dat is vaste prik. Verder speel ik in drie bandjes, en bij de hoogmissen in de Obrechtkerk speel ik altviool in een orkest dat het koor begeleidt.'

Een leuk of bijzonder weetje over jou

'Ik speel basgitaar, dat is misschien wel leuk om te vermelden. En dat doe ik pas sinds corona. Omdat ik klassiek gitaar en altviool speel, was de overgang naar de bas niet zo moeilijk. Mijn man Marek drumt in een driemansbandje, met een gitarist en een toetsenist. Op oudejaarsavond tijdens corona hadden we een groot feest gepland, maar dat ging helaas niet door. Uiteindelijk zaten we met z'n drieën hier thuis, Marek, de gitarist en ik. Ze wilden toch graag spelen, maar alleen drums en gitaar is niks. Toen vroegen ze of ik wilde bassen. Dat wilde ik wel en ik vond het meteen leuk. Ik kan goed op het gehoor spelen en sindsdien speel ik bas. Elke Koningsdag geven we voor ons huis een optreden met de band.'

Tjadine Stheeman

Lafhartig

'Bonjour monsieur, wat kunnen we voor u doen?'

'Ik wil wat eten', zeg ik. Tegelijkertijd begin ik lont te ruiken: waar ben ik terechtgekomen? Ik ben dit etablissement binnengevlucht binnen gevlucht nadat ik, uit de metro gestapt, plotseling in een stortregen sta en nog op de iPhone moet kijken in welke zijstraat precies mijn hotel is gevestigd.

'Breng jij meneer even naar de tafel aan het raam?' Dat is Parijs, denk ik nog, een tafeltje aan het raam.

Alleen is het niet het soort tafeltje waar je met *L'être et le néant* onder handbereik urenlang voor je uit kunt staren. Nee, het is een kruk aan een soort vensterbank. Om er überhaupt te geraken moet je over een stevig aantal navigatiekwaliteiten beschik-

ken. En het raam is beslagen. De eerste waarschuwing. Ik zou nu nog weg kunnen lopen.

Maar ja, dat doe ik niet.

'Mag ik de kaart?' Die hebben ze niet, maar de serveerster wijst naar de muur waarop het menu met krijt staat geschreven. Waar ik – even voor de volledigheid – met mijn rug naartoe zit.

'Wat wilt u drinken?'

'Een double, graag.'

'We hebben geen double, maar gewoon koffie.'

De tweede waarschuwing.

'Oké, dan graag met een sandwich jambon.'

Die hebben ze ook niet, maar wel een sandwich met kaas en champignons. Ik wil niet meteen de assertieve boomer uithangen; dan maar met kaas en champignons.

Het gebodene blijkt een kop ondefinieerbare koffiedrab en een brood-

je met een soort paddestoelenprut met daarop een plak veganistische kaas. De vermoedelijk gedroomde lunch van iemand die 's nachts in bed een eikeltjespyjama draagt.

Er zijn veel manieren om koffie te zetten en dit is er één van. Dan dat broodje, bepaald geen typisch stuk stokbrood. Ik probeer een paar hapjes – het zet het begrip met-lange-

tanden-eten geheel opnieuw in de steigers. Daarna toch maar alle moed verzameld, nog even een blik geworpen op het beslagen raam en gemeld dat ik *soudainement très pressé* ben – gezien de omstandigheden niet eens zo'n grote leugen.

Waren de ruiten trouwens niet beslagen geweest, dan had het veganistische team nog kunnen zien dat ik, lafhartig als ik ben, aan de overkant achter een onbeslagen ruit, het is inmiddels droog, wél een double en een sandwich jambon tot me neem aan een soort tafeltje waarmee Sartre goed had kunnen leven.

Al is het niet zo goed als de *Choucroute Terminus Nord* waar ik mezelf een dag later op trakteeer, alvorens de treinreis terug te aanvaarden. Er moet een kind van de rekening zijn en dat ben ik deze keer niet.

Jaap van der Zwan



ILLUSTRATIE CHATGPT5.4

BUITENSTAANDER

Hans Dorrestijn
(l) en Jacques
Klötters

Ik zag me zitten ergens in de jaren zeventig, nachtelijk, aan een ronde tafel, zover mogelijk bij actrice Mimi Kok vandaan

'Laten we niet die moedige homoseksuelen vergeten!' zei ik. 'Op een gegeven moment was het zelfs zo dat je voor homoseksualiteit niet eens meer S5 kreeg!'

'Ja dat maakte het er niet makkelijker op,' zei Flip. 'Ik kende iemand die heeft toen iets uitgehaald met het zontje van de kapitein, dat was een stunt een soldaat

van Hare Majesteit waardig!'

Een oudere kunstenaar, Gras Heijen, heette hij, ging bij ons aan tafel zitten, legde z'n grote hoofd op zijn armen en viel onmiddellijk in slaap.

'Maar jij hebt er dus ingezet, Flip,' zei Dor. 'Hoe ben jij er uitgekomen?'

'Ik heb me eruit gehuild,' zei Flip. 'Veertien dagen gehuild en om m'n moeder geroepen. Daar werden ze nerveus van. Twee weken in mijn bed gezeken, totdat ik bij de psych moest komen en die me zei dat de meeste mensen voor 98 procent uit water bestaan, maar dat het bij mij nog een paar procent hoger lag.'

'Ik wil wat drinken!' riep Mimi Kok, 'van wie heb ik nog wat tegoed?'

Gras Heijen richtte zijn zware hoofd langzaam op, zei duidelijk hoorbaar: 'Putdeksel' en viel weer in slaap.

'Het is duidelijk,' zei Dorrestijn, 'dat als dit land weer eens in oorlog geraakt, we het niet moeten hebben van de dienstkloppers, maar van ons, inventief geworden door ontsnappingen, vasthoudend gebleven in ondervragingen, ongrijpbaar in ondergrondse *akties!*'

'Eens!', riep Flip. 'Wat ik in die korte tijd in het leger heb geleerd, is de vijand moedig tegemoet te treden en zijn bevelen te negeren.'



Volgens mij geloofde ik in die tijd niet dat er oorlog zou komen. Zelfs het meest riskante moment, de Cubacrisis, leidde niet tot de gedachte dat ons land beschermd moest worden, en dat ik mijn steentje moest bijdragen. Anderen deden dat toch? De NATO, de vs, de losers die niet afgekeurd waren en nu in dienst zaten. Wij konden lullen, zij moesten poetsen.

Er kwam een dronken journalist op ons af. Het was de bekende interviewer Willem Wittkamp. Hij keek ons aan en zei: 'Waar is het fluitketeltje van Lou Bandy?' Achter ons hoorden we de ballen van het biljart klotsen en Jacques Commandeur die tegen een binnenkomende bezoekster lalde: 'Valt er nog iets te neuken vanavond?'

De komiek Rijk de Gooijer riep iets onverstaanbaars en maakte een dreigende beweging naar de magere acteur. Rijk had de oorlog meegemaakt, had in een jeep door het puin van Berlijn gereden en de verbrande lijken geroken. Daarom was hij nu waarschijnlijk zo'n ruziemakende zuipschuit op De Kring, waar ik toen om die redenen alleen kwam als het niet anders kon. Maar zoveel jaren later is De Kring 's nachts gesloten, komt totale dronkenschap nog maar zelden voor en zit ik op mijn gemak het interessante boek van Vuijsje te lezen dat me oproept tot zelfonderzoek.

Vond ik het leger overbodig omdat er toch nooit oorlog zou komen? Ik had het altijd over vrijheid, alles wat ik las en deed, had vooral te maken met mezelf bevrijden van... Maar hoe dacht ik in die tijd mijn steentje bij te dragen aan de vrijheid van ons land, aan het verdedigen van onze cultuur?

Ik wilde indertijd vooral 'krities' zijn? Waarom was ik dan niet kritisch over mijn houding tegenover de dienstplicht en onderzocht ik mijn eigen motieven niet?

Ik ben blij dat ik die middag in De Kring was, dat boek van Herman Vuijsje las en een nieuwe kijk kreeg op mijn verleden. Mijn motto is: Voorwaarts leven en achterwaarts begrijpen.

Jacques Klötters
(lichting 66.2)

Wij waren geen soldaat

Geen lid van De Kring en toch ergens een herinnering aan, een mening over, of een anekdote spelend op de sociëteit gepubliceerd? Dan kun je in deze nieuwe rubriek terecht komen. Tips naar de redactie van de Kringkrant graag.

Ik zat tegen borreltijd in De Kring en las een boek van Herman Vuijsje: *Wij waren geen soldaat*. Hij vraagt zich daarin af of wij, oud-strijders van de jaren zestig, wel zo principieel antimilitaristisch waren, dan wel vooral modieus, gemakzuchtig en onverantwoordelijk. Anderen moesten het maar opknappen, wij niet. De dienstplicht was voor losers.

Ik herinnerde me dat het afgekeurd worden en hoe dat gegaan was, lang een favoriet gesprekstema van ons was geweest. Hier in De Kring leek daar nog een echo van te hangen. Ik zag me zitten ergens in de jaren zeventig, nachtelijk, aan een ronde tafel, zover mogelijk bij actrice Mimi Kok vandaan.

We hadden het erover. Het was duidelijk dat wie van ons S5 gekregen had, afgekeurd om psychische redenen, dat als een hoge militaire onderscheiding beschouwde.

'Precies,' zei Hans Dorrestijn die gretig een bierje achteroversloeg. 'Die veel gesmade jongeren die niet door de keuring zijn gekomen, behoren tot de bloem van het vaderland. Kijk om je heen in de wereld van de kunst en literatuur' – wij keken in De Kring om ons heen en zagen behalve Mimi Kok niemand uit die wereld. 'Wie van hen heeft er in dienst gezeten? De meeste kunstenaars zijn door vermeende ziektes, zelfverminking of idioot gedrag afgewezen. Een keurbende! De slimsten, de dappersten en de handigsten, dát waren wij!'

Ja, handig waren we zeker, dacht ik zoveel jaar later boven het boek van Vuijsje. En slim ook. Het waren vooral gewone jongens zonder hogere opleiding die anderhalf jaar lang voor ons de kastanjes uit het vuur haalden. Er waren wel een paar principiële pacifisten die vervangende dienstplicht hadden gedaan, vaak geen pretje. Maar ik had gewoon geen zin gehad, vond het leger tijdsverspilling en liet me afkeuren op 'extreme platvoeten'. Van mijn lichtung waren er zoveel dat de keuringsartsen vrij makkelijk onwilligen lieten gaan.



De cabaretschrijver Flip Broekman was het eens geweest met Dorrestijn. Hij had zijn glas geheven: 'Op de helden die wel door de keuring kwamen, een oproep kregen en wier strijd toen echt begon. Toen we in Ossendrecht moesten aantreden, voor het eerst op de appèlplaats stonden – ongewassen, ongeschoren – Henkie Ophof nog in korte broek, Akim met een gladgeschoren schedel waarop het ban-de-bom-

Was ik een karaktervolle onafhankelijke geest geweest die zich niet liet drillen?

teken geschilderd stond, François in smoking, gebracht in een oude Bentley met particulier chauffeur. Ja, dat maakte indruk op de sergeant, zoals we daar stonden. Wij zijn de mannen met karakter, onafhankelijke geesten die zich niet laten drillen!'

Was dat zo? Was ik een karaktervolle onafhankelijke geest geweest die zich niet liet drillen? Ja, ik was links, sympathiseerde met de provo's, had een vaag antimilitaristisch gevoel. Dat was meer gevormd door modieusheid dan door een overwogen moreel standpunt. Ik was eerder een meeloper met de tijdgeest geweest dan een onafhankelijke geest die zich niet liet drillen.



Harry Mulisch kwam binnen in gezelschap van Marcel van Dam, Peter Schat en wethouder Lammers. Mimi Kok veerde op van haar kruk en wuifde naar ze. Geen reactie.

'Laten we even stilstaan bij de heldenmoed van Louis Gaastra,' zei Flip. Louis die zijn wapen steeds op de instructeur gericht hield. Het werd hem niet in dank afgenomen, hij kreeg veertien dagen zwaar en dát gaf je nou juist die impuls om je te ontwikkelen tot een gewiekst verzetsstrijder. Louis werd een expert. Hij molde sloten, perforeerde deuren, ondermijnde muren!

'Laten we drinken op deze Louis de slotenmolder,' zei Dorrestijn. 'Het land heeft wat over voor goed getrainde specialisten!'

In zijn boek wijst socioloog Vuijsje erop dat Nederlanders na de Tweede Wereldoorlog weliswaar dankbaar waren voor hun vrijheid, maar dat Nederlandse militairen zelf het land niet hadden bevrijd. Daardoor ontbrak een bron van nationale trots op het eigen leger. Wij babyboomers idealiseerden eerder het verzet dan het reguliere leger,

omdat dat beter paste bij onze antiautoritaire houding. Ik volgde in die tijd de discussies rond Weinreb die ik bewonderde omdat hij zonder ge-

weld maar door slinks verzet en haast ludieke acties, Joden vrij zou hebben gekregen uit Westerbork. Ik wist toen nog niet dat Weinreb dubbelspel gespeeld had, slachtoffers had gemaakt en een verwerpelijke vuile verkrachter was geweest. Terug naar de dienstplicht.

Wij babyboomers idealiseerden eerder het verzet dan het reguliere leger





Cairo

Ik moest van mijn broertje mee naar Egypte: eerst golfen en dan tempels kijken. En dus gingen we mee, mijn vrouw en ik.

Op de eerste dag las ik dat Cairo tussen de twintig en dertig miljoen inwoners telt! Wat heb je nou aan zo een gids dacht ik, en snel klapte ik hem weer dicht.

We zagen vanuit onze taxi dat er tussen de twintig en dertig miljoen mensen leven in onafgebouwde, zwartgeblakerde, halflege hoogbouw-ruïnes en we roken en voelden dat ze de hele dag het zwaarste mengsel van koolmonoxide, stof en zand, op hun huid kregen en inademden. En we dachten dat het hier nooit gezond kon zijn.

We reden de eerste dag vanuit ons hotel lange stukken over de grote doorgaande wegen van Nieuw-Cairo naar Oud-Cairo. Naar het Grand Museum. Over brede plakken asfalt, afgewisseld met beton of gewoon zand, met gaten en scheuren, ongeveer zeven banen breed. Met hier en daar hele hoge drempels op onverklaarbare plekken. Met hier en daar wegverbredingen tot iets van tien rijstroken. We scheerden rakelings langs auto's, vrachtauto's, groepjes mensen die midden op de weg stonden, en gebouwen. De stad leek hier en daar op Metropolis van Fritz Lang. Maar dan voller, zwarter, kapotter, viezer en dichter op mekaar en met meer herrie. *Armageddon, The last Day, Mad Max, you name it*, en al die andere films waarin de wereld vergaat of aan het vergaan is.

De plakken asfalt worden gevuld met door mekaar bewegende toeterende auto's, busjes, vrachtwagens, fietsen, motoren, paarden, ezels en voetgangers; voetgangers die vlak voor je proberen over te steken.

Ik zag een man op de weg in een rolstoel met er aan vastgemaakt een infuus aan een bezemsteel, terwijl we bijna een paard aanreden. En

daarvoor, op een iets breder stuk van de weg, een vrouw met een nikab, die op een levensgevaarlijke plek aan het bezemen was met een afgesleten stoffer en een stukje karton, het blik was ze waarschijnlijk ergens kwijtgeraakt. En ik vroeg me af wie er tegen haar had gezegd dat ze uitgerokend daar moest gaan vegen, wie haar zo direct zou betalen, en ik vroeg me af over kansen en gelijkheid en wie er op haar verjaardag zouden komen als ze een verjaardag had, and *I guess I just don't know, and I guess that I just don't know* (Lou Reed, *Heroin, Rock'n Roll Animal Live*, 1973).

Hier, met het aanroepen van Lou Reed, gebruikt de schrijver een nieuw nog nooit vertoond middel om aan te tonen dat hij het onbeschrijfelijk moeilijk zo niet ondoenlijk vindt om te beschrijven hoe groot de chaos is die Cairo is.

Dan maar naar de kamelen.

Je neemt vanaf het Grand Museum een bus, die zet je af, en dan sta je een kilometer voor de Piramide van Gizeh, en dan kun je er zo naartoe lopen.

Nou daar waren we wel aan toe, aan een flinke wandeling.

Mijn broer Paul en zijn vriendin Danielle gingen vooruit, daarna kwam mijn vrouw Nanette en daarna kwam ik, als laatste dus.

In de verte, of laat ik zeggen zo'n 300 meter verderop, doemt een kamelenruiter op die zich sterk aftekent tegen de Piramide, een plaatje zou eenieder zeggen. Precies wat je wilt als toerist: een kamelenruiter vlak voor de Piramide van Gizeh. Ik hoop dat hij even blijft staan, opdat ik dichterbij kan komen voor een nog betere foto.

Maar wat is dat nou? Hij loopt op ons af! Dat is helemaal mooi! Tegen de tijd dat ik mijn camera heb gevonden en ingesteld, kijk ik weer naar de ruiter met zijn kameel, en zie ik dat Nanette naast het beest staat, dat zojuist is gaan liggen. Zij is vlak bij de liggende kolos, maar wat nu? Wat gebeurt er? Ze bestijgt, of hoe zeg je dat netjes, ze klimt op de kameel! En de kameel gaat staan! Ze blijft gewoon zit-

ten! Een kilometer hoog! Jezus wat een lef! In bewondering voor zoveel moed klik ik wel tien tot twintig foto's, en heb ik niet in de gaten dat ik van achteren langzaam wordt benaderd door een tweede ruiter op kameel.

'You like?'

'No I don't like! I don't like at all!'

'Yes you like, come on, yes you like.'

De kameel van ruiter nummer 2 is inmiddels ook uitnodigend gaan liggen. Maar één ding weet ik zeker: NOOIT zal ik op deze kameel gaan zitten.

'No I don't like,' zeg ik nog maar eens voor de zekerheid.

En dan gebeurt er iets vreemds, iets Egyptisch zullen we maar zeggen. Bob Dylan zingt er ook over: *She's got an Egyptian ring that sparkles before she speaks*, of zoiets. Als betoverd en onder dwang stop ik, stevig vastgepakt aan mijn arm door de ruiter, mijn voet in de stijgbeugel. Hij zit er in. Het is gebeurd en het is onafwendbaar, ik zit met mijn voet in een stijgbeugel en ik zit half op de kameel. Er is geen weg terug. Op eens strekt hij met een klap, terwijl mijn ander voet nog loshangt, zijn voorpoten en schieten we samen een meter of twee de lucht in, om direct daarna vervolgens in de tweede versnelling zijn bovenbenen ook nog eens uit te klappen, waardoor ik weer een meter of 4 extra de lucht wordt in geslingerd. Met een uiterste krachtsinspanning weet ik nog net de zadelknop te pakken om zo nog net in het zadel te blijven. Het zweet gutst over mijn gezicht.

'I don't like,' zeg ik nog vanuit de hoogte, als een

bijna huilende kleuter.

'Yes you like,' zegt de moedige krijger.

Als we alles overleefd hebben en weer op grond staan, en ik de grond wil gaan kussen hoor ik Nanette onderhandelen over de prijs. Iets van 50 dollar per kameel willen ze hebben, dat tuig. Mijn vrouw Nanette, ook wel de Regering genoemd, maakt het af op 10 Euro voor het hele zwikkie.

Hans Vos

De stad leek hier en daar op Metropolis van Fritz Lang. Maar dan voller, zwarter, kapotter, viezer en dichter op mekaar en met meer herrie

Wat gebeurt er? Ze bestijgt, of hoe zeg je dat netjes, ze klimt op de kameel!

Ooit geleerd door Hooggeleerd

SIGNALEMENT

Eerder dit jaar publiceerde Kringlid Alexander Rinnooy Kan een sympathieke bundel opstellen over zeer diverse thema's die hem de laatste jaren bezighielden.

Zo passeren onder meer de revue: Wiskunde, China, Diversiteit, Gezondheidszorg, Innovatie, de Eerste Kamer, Opvoeden, Kunstmatige intelligentie en Staatsbezoeken.

De 38 afzonderlijke opstellen beslaan ieder een bladzijde of vijf, en in dit korte bestek laat Rinnooy Kan zijn persoonlijke licht schijnen op

wat hij interessant en belangrijk vindt aan zijn onderwerp.

Het is leerzame lectuur, soms grappig en relativerend, maar altijd zorgvuldig geformuleerd, zij het af en toe iets té keurig.

In het slotbetoot, 'Hoe nu verder', steekt Rinnooy Kan de D66-hand in eigen boezem:

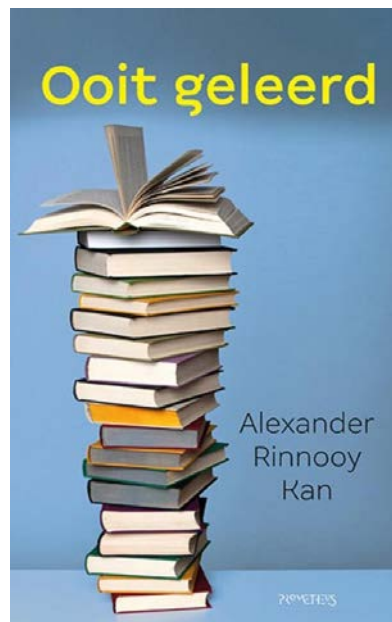
Wat heeft mijn generatie zich te verwijten? Vooral, vrees ik, de overmoed waarmee we dachten de wereld na de val van de Muur te kunnen overtuigen van ons optimistische gelijk en mee te kunnen nemen naar de wereldwijde triomf van de open, democratische rechtsstaat. Vol van globaliseringsoptimisme besteedde Europa zijn defensie uit aan Amerika, zijn maakindustrie aan China en zijn energievoorziening aan Rusland, en faalde het ook nog eens pijnlijk in de completering van zijn eigen geïntegreerde goederen- en kapitaal markten. De grote belangen – destijds politieke, inmiddels vooral economische – die schuilgaan achter de handhaving van de status quo hebben we schromelijk onderschat. En we voorzagen al helemaal niet dat de ogenschijnlijke zo kans-

rijke globalisering ironisch genoeg juist zou vastlopen in een toenemend gevoel van kansengelijkheid. De gestegen welvaart werd zeer ongelijk verdeeld; wereldwijd – ook in Nederland – verschoof de macht van arbeid naar kapitaal. Lonen bleven achter; winsten beurskoersen en huizenprijzen stegen; zekerheid werd opgeofferd aan flexibiliteit. Velen voelden en voelen zich slachtoffer van de globaliseringsgolf en nemen wraak in het stemhokje.

Jeroen Koolbergen

Alexander Rinnooy Kan is wiskundige, voormalig senator voor D66 en universiteitshoogleraar economie en bedrijfskunde aan de Universiteit van Amsterdam. Eerder bekleedde hij diverse bestuursfuncties in de universitaire, politieke en zakelijke sector.

Alexander Rinnooy Kan, *Ooit geleerd*, Prometheus, € 20,-.



Moedig boek

Actrice, fotograaf, beeldhouwer – wat is ze allemaal niet –, Kring-lid Micky Hoogendijk vond haar leven vol en turbulent genoeg om er een autobiografie aan te wijden. Zou ze dan alles wat ze heeft meegemaakt beter gaan begrijpen? Het blijft vallen en opstaan in haar memoir 'Los laten'.

Ad Fransen

SIGNALEMENT

An het slot van haar autobiografie *Los laten* ('laten' en 'los' expres los van elkaar omdat de titel zowel bevrijding als zelfbevestiging moet uitdrukken) schrijft Micky Hoogendijk(56): 'Acht jaar geleden werd mij gevraagd een autobiografie te schrijven, en mijn eerste reactie was: *Doen jullie ook aan fictie?* Mijn tweede gedachte was: *zou ik dat kunnen?* Misschien, want waarom zou ik naast acteren, fotograferen, beeldhouwen, schilderen, niet kunnen schrijven? Ik vroeg me af wat het voor mij zou betekenen om mijn woelige leven op een rij te zetten en hetgeen ik had meegemaakt van me af te schrijven. Zou ik alles dan beter begrijpen? Mezelf ook?'

Het antwoord heeft Hoogendijk dan eigenlijk al met een treffend beeld een aantal pagina's eerder gegeven: 'Ooit liet iemand mij een tekening zien van een slang die met zijn lichaam een zaag omsloot. De slang was bang voor wat de zaag kon aanrichten en kneep hard met zijn gespierde lijf. Wat de slang niet doorhad, was dat hij juist door het knijpen zoveel pijn had. Die slang was ik.'

Waar komt de angst van de bange slang vandaan? En wie of wat is de zaag? Nou het stikt van de akelige, bang makende zagen in het leven van Micky Hoogendijk, die geboren is als Mirjam, maar zich op haar veertiende Micky ging noemen: 'Die lieve zachte Mirjam wilde ik niet langer zijn. Bij haar zat te veel pijn, en Micky was sterk, die zou niet meer over zich heen laten lopen.' Over zich heen laten lopen had ze als jong meisje al te vaak gedaan. Haar stiefvader Roel, die haar tijdens haar jeugd op het platteland in Overijssel niet alleen 'het verschil tussen vrouwtjes- en mannetjesdieren' leert kennen, raakt haar ook geregeld aan 'op een plek waar hij niets te zoeken had'.

Hoogendijk vertelt vrijuit, schaamte is verte zoeken, en die vrijmoedigheid doet de autobiografie goed

Zo begint het leven van Micky – of moeten we nog Mirjam zeggen? – met horten en stoten. Bij haar geboorte had haar moeder al 'het gevoel dat ik uit een put moest worden getrokken, alsof ik de wereld niet in wilde.' Mooi beeld. Zij is een KID-kind, een kind zonder vader, verwekt via kunstmatige inseminatie. Die queeste speelt op latere leeftijd ook nog eens op: Wie is in hemelsnaam haar donrvader?

Is het dan allemaal kommer en kwel? Nee er is ook veel Micky in *Wonderland*. Hoogendijk heeft een grote gunfactor, mensen om haar heen vinden voor haar altijd wel weer een atelier of een mooie woning, of ze brengen als agent of galeriehouder graag haar foto's of kolossale beelden aan de man. 'Nu nog een auto,' verzucht ze als ze geen cent op de bank heeft. Maar dan is er toch weer een reddende engel: "Wat voor een auto zou je dan willen?" vroeg de verzamelaar toen ik hem mijn probleem vertelde. "Als ik mocht kiezen, zou ik een Range Rover wensen. Lekker hoog, minder pijn aan mijn rug, en al mijn fotowerk en materiaal kan erin." Een week later zaten we bij zijn vriend, een Range Rover-dealer in Den Bosch, en na een paar dagen reed ik een gloednieuwe Range Rover. Kunst is een mooie ruilhandel. Onvoorstelbaar lief en ik was vreselijke dankbaar.'

Hoogendijk vertelt vrijuit, schaamte is ver te zoeken, en die vrijmoedigheid doet de autobiografie goed. De lezer hoeft ook niet te zitten schudden met 't hoofd, zo van: 'Meid hoe kun je dat nou weer doen?' Er is genoeg plaats voor reflectie en introspectie. Achteraf dan, dat

wel. Bijvoorbeeld als het over haar bepaald niet exclusieve relatie met schilder Rob Scholte gaat: 'Een man die twee vrouwen wilde hebben, want één was niet genoeg voor zijn grote ego. *Ho, ho, ben je helemaal gek geworden?!* dacht ik. Mijn innerlijke stem zei: *Lets go!* Juist die heftigheid was waar ik voor koos.'

Dat het na die keuze wel bijzonder heftig werd, is bekend, is geschiedenis, gitzwarte vaderlandse geschiedenis zelfs, vanwege die fatale bomaanslag op 24 november 1994, waarbij Rob Scholte zijn benen verloor en de zwangere Micky Hoogendijk haar kind. Over loslaten gesproken: zo'n aanslag op je leven laat iemand natuurlijk nooit meer los.

Haar affaire met Rob Scholte beslaat een kwart van dit 230 pagina's tellende memoir, en elke keer als ze denkt dat ze deze episode heeft afgesloten – of beter gezegd, met de meest exotische therapieën heeft proberen te onderdrukken – komt het trauma onherroepelijk terug. Niet alleen mentaal, maar ook fysiek vanwege een chronische pijn in een vitale rugspier, de *psoas*, die volgens haar niet voor niets 'de spier van de ziel' wordt genoemd. Soms zoekt ze het donkere verleden ook zelf op, juist met het doel om het te verwerken. Zo gaat ze in 2018, twintig jaar na hun scheiding, nog eens op bezoek bij haar inmiddels totaal doorgedraaide, paranoïde ex. Het levert één van de beklemmendste passages op in het boek:

'Wil je wodka?' vroeg Rob.
Het was elf uur 's ochtends.
'Ja,' zei ik. Ik had iets nodig
wat me lossen maakte. Wat me
verder weg bracht van deze ka-
mer.
Ik dronk het shot in één keer
op.

Rob trok een la open. Daar la-
gen vijf lijnen, zorgvuldig naast
elkaar. Klaar. Alsof ze wachtten.
Ik keek ernaar en voelde iets in
mij verschuiven. Niet schrik.
Geen woede. Eerder helderheid.
Dit was het.

Ik zag hem zitten, tegenover
me, in deze kamer die rook naar

Micky Hoogendijk aan het werk in het atelier op zolder.



FOTO: ROBERT MOSTERD

Micky Hoogendijk bij de bronsgieterij.

stilstand. En ik begreep ineens waarom ik hier was. Niet om iets uit te praten. Niet om iets recht te zetten. Maar om te zien of er nog een plek was waar we elkaar konden ontmoeten.

Die plek was er niet meer.

Wanneer Hoogendijk op haar 52^{ste} via een privé detective eindelijk te horen krijgt wie haar biologische vader is, verzucht ze: 'Als ik nu nog een telefoontje kreeg dat de dader van de bomaanslag was gevonden, dan was alles afgerond.' Elk jaar is het voor haar weer 'bomdag', of wordt ze herinnerd aan de twee kinderen die ze van Rob Scholte had kunnen hebben. (Aan de miskraam vanwege de aanslag ging ook nog een doodgeboren zoon vooraf.)

Als ze in Venetië is, waar ze haar werk exposeert in het kader van de Biënnale – eigenlijk blij hoort te zijn – slaat de wanhoop voor een moment bijna fataal toe, zoekt ze naarstig naar haar 'theaterknop' waarmee ze kan schakelen naar de omringende wereld: 'Ik moest onder de mensen zijn en over zin en onzin praten, anders zou ik mezelf nog iets aandoen.' Gebeurt gelukkig niet, is ze te sterk voor: 'Ik val en sta weer op. Misschien blijf ik mijn leven lang struikelen, zolang ik mezelf maar kan opvangen.' Dat struikelen lukt haar uitstekend. Inmiddels is Hoogendijk met haar gigantische goudgekleurde beelden – waarmee ze onder meer uitdrukking geeft aan 'kracht en kwetsbaarheid' – een gevierd beeldend kunstenaar en heeft ze zich op adequate wijze het motto van actrice Meryl Streep eigen gemaakt: *Take your shit and turn it into gold*. Bravo!

Micky Hoogendijk, *Los laten*, Nieuw-Amsterdam, €22,99.



FOTO: RENÉ VAN DER HULST.





De betere popwe

Het is rond zes uur 's avonds en nog niet druk op De Kring. Een man met zilverblond haar staat bij een flip-over. Rustig schrijft hij er wat op. Daar ontvouwt zich een raamwerk van steekwoorden. Een scorebord. De man is Tom Blomberg. Hij maakt al 23 jaar de muziekquiz voor De Kring. Over twee jaar viert hij het 25-jarig jubileum. Hoog tijd voor een interview.

Karin Kallenberg

We spreken af in de bar. Tom heeft een mooie stem, is een spraakwater- val met het hart op de tong en één bonk enthousiasme. Tijdens het gesprek strooit hij kwistig met jaartallen en doet zijn benaming, *De Dikke Blomberg*, eer aan. Die heeft niks met corpulentie te maken, maar alles met die andere dikkerd: de Van Dale.

De eretitel werd aan Tom gegeven door Frits Spits, met wie hij lange tijd dagelijks intensief samenwerkte.

Volgens Spits is Blomberg niets minder dan een menselijke muziekenencyclopedie.

Hoe is de muziekquiz op De Kring ontstaan?

'Begin 2000 waren de muziekquizen in opkomst. In juni 2001 was ik met Stan Rijnen, popjournalist van Trouw, bij het concert van David Byrne in Paradiso. Daarna staken we over naar De Kring. Ik ben lid geworden en dacht: een muziekquiz kan hier ook. Samen met Rijnen heb ik die opgezet.

'In het begin werkten we met thema's geënt op De Kring: Amsterdam, schilders, boeken. Toen Rijnen afhaakte, ging ik alleen door. Op den duur had ik die Kring-thema's wel gehad en ben ik het breder gaan trekken: kleding, drank, warm en koud, meidengroepen, overleden artiesten, religie - verzin het maar.'

'Ik ben niet elitair, alle genres komen voorbij en dus ook bijvoorbeeld "volksmuziek".'

Af en toe doe je er woordspelingen in.

'Ik heb dertig jaar met Frits Spits samengewerkt, dan krijg je dat. "Kruitvat" is het Midden-Oosten, "Kukeleku" voor titels die beginnen met een Q en "In de wieg gelegd" voor zingende kinderen van artiesten. 'De muziekfragmenten noem ik 'vraagmenten' (omdat er altijd ook een vraag aan is gekoppeld) en de troostprijs is de proostprijs.'

Wat was de aanleiding voor die samenwerking met Frits Spits?

'Al sinds 1963 ben ik bezeten van popmuziek. Toen was ik nog niet eens tien. Ik hield alles bij: hitparades, muziekbladen, popnieuws, Dj's, enzovoorts. Zelf doe ik mee aan popquizen sinds 1977. De NOS was, namens Nederland, één van de Europese omroepen betrokken bij een halfjaarlijkse internationale popquiz, en ik hoorde een oproep op de radio: "Popwetters, meld je aan." Bij twee voorrondes werd ik derde of tweede, daarna kreeg ik nog één laatste kans van de NOS om me te plaatsen voor de Europese finale.

'In de zomer van 1978 was ik op vakantie op het Griekse eiland Samos. Ik had de enige twee popencyclopedieën, die toen voorhanden waren, bij me en heb die helemaal uit mijn hoofd geleerd. Ik wilde zo graag meedoen! Ik heb alle artiesten, ook die me niet interesseerden, in mijn hoofd gestampt. De finale vond plaats in Knokke in België.

'En nu komt de onthulling: ik heb Zweedse ouders en dus een Zweeds paspoort.

'Daar ben ik ook trots op. Ik mocht meerijden met de programmaleider van de NOS, de baas van mijn helden: Joost Den Draaijer, Felix Meurders, Frits Spits. Het hele stuk van Hilversum naar de Belgische grens zat ik hem te knijpen - bang dat ik "ontmaskerd" zou worden als Zweed, want Zweden had natuurlijk zijn eigen kandidaat. Mijn "redding" was dat er in die tijd slechts sporadisch paspoortcontroles waren. Die Europese finale, in september 1978, won ik voor Nederland met al de kennis opgedaan tijdens mijn Samos-vakantie.

'Frits Spits nodigde me naar aanleiding van deze overwinning uit in zijn nachtprogramma op Hilversum 3. Hij wilde wel eens wat meer weten van die winnaar van de Europese popquiz.'

Op De Kring heet het een muziekquiz.

'Anders krijg je al gauw verwarring met een pubquiz. Die draait om algemene kennis. Iedereen mag deelnemen, dus ook kandidaten die geen lid zijn van De Kring. Bij mijn muziekquiz doen er gemiddeld zo'n veertig mensen mee. Ik ben niet elitair, alle genres komen voorbij en dus ook bijvoorbeeld "volksmuziek". Bij andere quizen is dit niet zo. Als ik op de quiz-avond aankom in het café van De Kring zitten er nog leden te bridgen. Dan vragen ze: "Oh, muziekquiz? Klassiek en jazz?" "Ja," zeg ik. "Kan ook".'

Is het een moeilijke quiz?

'De vragen zijn afgestemd op het door mij veronderstelde niveau van De Kring. Voor mij zit de uitdaging in het vinden van de juiste balans tussen mijn eigen denkwereld en die van het gemiddelde Kring-lid. Ik probeer hen verder tegemoet te komen met multiple choice-vragen. Dan kan men nog gokken. Maar dit is een quiz, hè. Je moet wel iets weten. Geroutineerde quizzers wil

'Dit is de sympathiekste quiz van Amsterdam, zo niet heel Nederland.'

Eigenlijk zou je iemand moeten hebben die je assisteert bij de organisatie.

'Dat zou zeer welkom zijn, ik doe bij deze een oproep.'

Zorgt De Kring voor de prijzen?

'Dat zou wel wat creatiever mogen. Wat minder krenterig. Er zijn drie flessen wijn beschikbaar voor de Top 3-teams. Zelf zorg ik voor wat andere prijzen.'

Ik heb een jaren '70-boek gemaakt, dat neem ik vaak mee – en ik geef bijvoorbeeld cd's, popboeken, platen, muziekbladen weg. Bij de slijter koop ik een goede fles witte wijn als troostprijs/proostprijs voor het op-één-na-laatste team.'

Wat maakt jou een goede quizmaster?

'Mijn rijke radio-ervaring helpt me natuurlijk enorm. Veel andere quizmasters hebben geen pré-

sence, mompelen maar wat in de microfoon. Of ze dringen hun persoonlijke muzieksmaak op. Ik doe aan, wat ik in Hilversum heb

geleerd, "programming". Ik sta er namelijk niet voor mezelf. Ik blink uit in feitenkennis, kan daar helemaal in opgaan. In al die jaren heb ik thuis een quiz-archief bij elkaar verzameld.

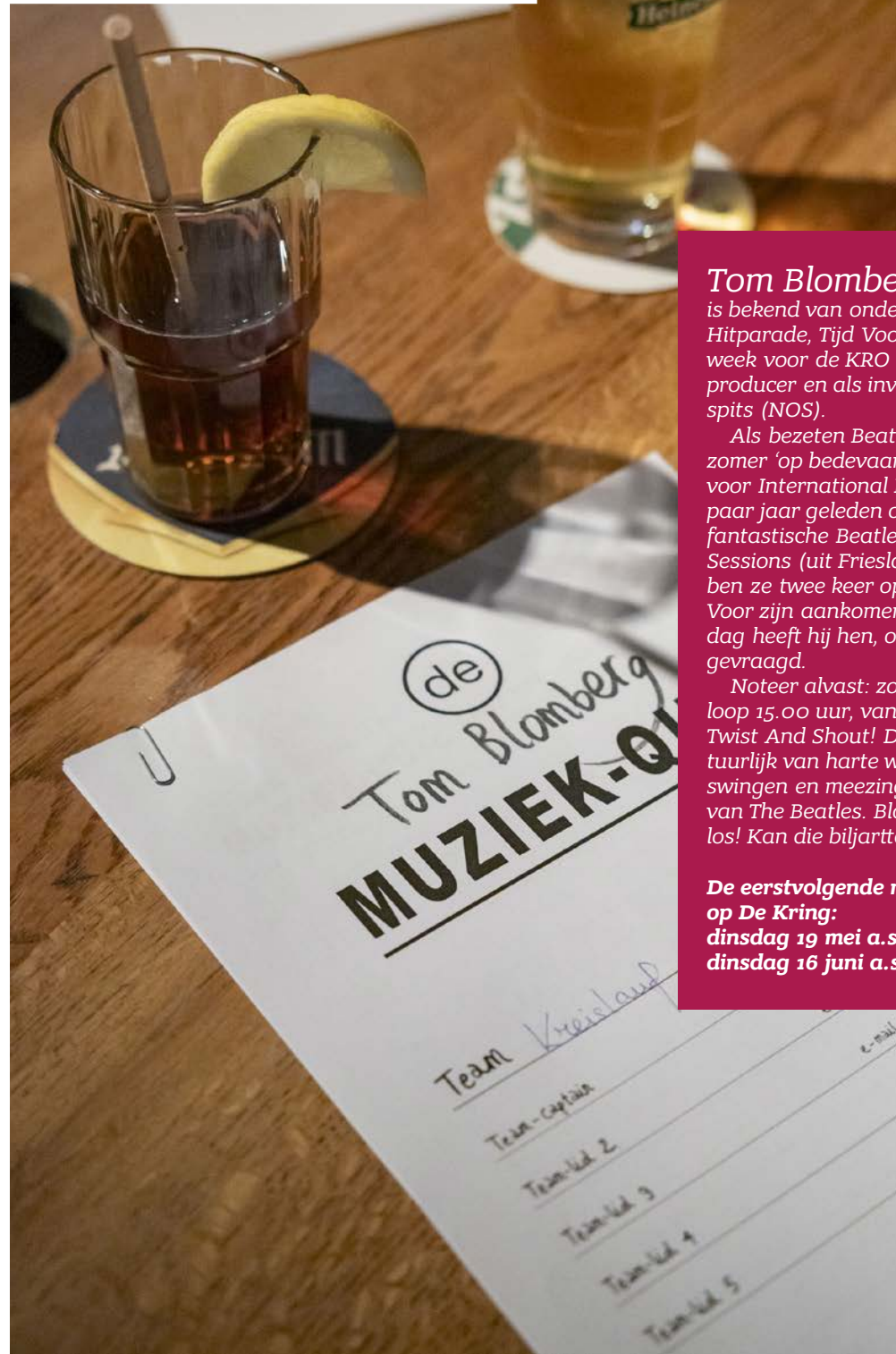
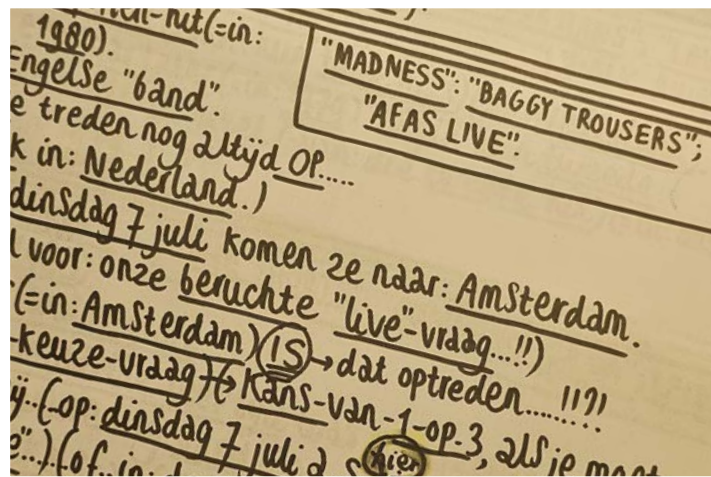
'Vanmiddag hoorde ik bij de tandarts "The Boxer" van Simon & Garfunkel op de radio. Dan denk ik meteen: in welk thema past een bokser? Honden, vechtsport. En er zit een la-la-la in het nummer, die spaar ik ook.

'Ik heb stapels papieren met gegevens, alles op alfabet en voortdurend bijgewerkt. Dat is uniek, zo uitputtend heeft volgens mij niemand het. Tja, ik ben best wel een autist.

Ik heb een verzameldrift en ben gek van popmuziek. Het is een bezetenheid, werkelijk een levenslange passie. Ik wil dat graag met anderen delen en mezelf blijven testen, dus ik neem vrijwel wekelijks ook deel aan andere muziekquizen, overal elders in Nederland. Maar ik wil geen college geven à la Leo Blokhuis, die andere "popprofessor". Dat is niet mijn stijl. Ik ben meer van de interactie met muziekliefhebbers.

'Laatst moesten er in het café van De Kring tafels en stoelen worden bijgezet.

Kandidaten kwamen vanuit het restaurant om aan te sluiten. Maar beste Kring-leden: er valt altijd een mouw aan te passen. Neem je kinderen of je kleinkinderen mee en maak er een gezellige avond van!



Tom Blomberg (1954)

is bekend van onder meer De Nationale Hitparade, Tijd Voor Toen en Hitweek voor de KRO (Radio 3), als producer en als inval-DJ, bij De Avondspits (NOS).

Als bezeten Beatles-fan gaat hij elke zomer 'op bedevaart' naar Liverpool voor International Beatles Week. Een paar jaar geleden ontdekte hij daar een fantastische Beatles-tribute-band, The Sessions (uit Friesland). Inmiddels hebben ze twee keer op De Kring gespeeld. Voor zijn aankomende 72ste verjaardag heeft hij hen, op veler verzoek, weer gevraagd.

Noteer alvast: zondag 11 oktober. Inloop 15.00 uur, vanaf 16.00 uur Twist And Shout! De Kring-leden zijn natuurlijk van harte welkom. Lekker live swingen en meezingen op golden oldies van The Beatles. Blomberg: 'We willen los! Kan die biljarttafel niet even weg?'

De eerstvolgende muziekquizen op De Kring:
dinsdag 19 mei a.s.
dinsdag 16 juni a.s.

ik ook nog prikkelen. Een beruchte vraag gaat bijvoorbeeld over liveoptredens: waar zijn die precies?

'Je hoort de muziek er natuurlijk ook bij. Iedereen heeft eigenlijk al veertig punten, want de titel komt doorgaans altijd wel een paar keer langs. Je moet dus wel je oren openhouden. Er is een joker, in te zetten voor een dubbele score. Ik heb, als enige in Nederland, ook een hulplijn. Dan vul ik één keer het gewenste antwoord in op een briefje. Hoe makkelijk kan ik het maken? Dit is de sympathiekste quiz van Amsterdam, zo niet heel Nederland. Kom eens mee naar een andere popquiz in de stad, dan zul je pas merken wat een écht moeilijke quiz is.'

Is zo'n quiz leiden voor jou nog spannend?

'Ik ben een man van de radio, maar als quizmaster sta ik in beeld. En ik wil graag zorgen voor een gemoedelijke, gezellige sfeer. Aan het begin zijn deelnemers vaak best wel serieus. Het is altijd even afwachten: vinden ze het niet te moeilijk, komen mijn woordgrapjes wel aan? Gaan ze niet moppen als het hun muzieksmaak niet is – bijvoorbeeld als ze Danny de Munk horen of Koos Alberts. Andere quizmasters halen hun neus op voor de wat 'volksere' populaire muziek. Maar het genre zegt niets over de geschiktheid van een vraag.

'Daarbij is het afwachten of de organisatie in orde is. Ik ben hier om al om zes uur voor de quiz die om half negen begint. Er is steeds wel iets niet echt in orde. Geen pennen, te weinig tafels en stoelen, of te weinig licht. Er zit er een brom in het geluid, een speaker hapert of een cd-speler start niet. Dat gebeurt ook bij andere quizen maar zo wil ik het juist niet. Laatst was het microfoonsnoer te kort en kwam ik niet bij het scorebord om de tussenstanden op te schrijven. In drieëntwintig jaar was er altijd wel iets. Maar de staf van De Kring staat wel klaar om bij te springen, hoor.'

ter

Tribute to RoXY

Op 10 april organiseerde De Kring een bruisend eerbetoon aan de beroemde én beruchte Amsterdamse nachtclub RoXY. De RoXY stond symbool voor vrijheid, extravagantie, kunst, sensualiteit en grenzeloze nachten. Daarnaast speelde de RoXY een belangrijke rol in de doorbraak van housemuziek in Nederland, in een tijd waarin andere clubs daar nog terughoudend tegenover stonden. In 1999 ging de club tragischerwijs in vlammen op. Het was een plek die geschiedenis schreef en nog altijd voortleeft in de harten van velen.

Theo, Paul, Lian en Aarnoud (De Draaicirkel) initieerden het concept 'Club Kring', met als doel vier keer per jaar een groot feest te organiseren op De Kring. Eerdere edities waren onder andere GoWild! En Studio 54.

Wilma was het creatieve brein achter deze Tribute to RoXY. De feestgangers konden dansen in de RoXY-kooi, de indrukwekkende kunstwerken van Jurjen, Eva en Britt brachten de legendarische sfeer van de club tot leven. Paul en Janet shaketen speciale RoXY-cocktails totdat alle flessen leeg waren.

De dj's draaiden – zoals passend in het tijdsbeeld – echte RoXY-klassiekers, late disco en housemuziek.

Aarnoud Overkamp en Karin Kallenberg
Foto's Marjory Wilhelmus

Heb je dit event gemist?

Op 18 september is de volgende 'Club Kring'.







Marjoleine Oppenheim

Lente bij de kruidenier

Achter de iets lage toonbank van de kleine Casino-kruidenier in Saint Valery sur Somme, het dorp in Noord-Frankrijk waar ik kind aan huis ben, staat mevrouw Vibel.

Het valt me op dat ze stilletjes is. Nadat ik het vaalrode plastic mandje met boodschappen voor haar heb neergezet, valt mijn oog op een slordig vastgemaakt affiche tegen de achterwand waarop 'winkel te koop' staat. Ik vraag haar – terwijl ze courgettes, yoghurt en een pakje geraspte Gruyèrekaas uit het boodschappenmandje pakt – of alles goed gaat.

In de grote stad is dat een beleefdheidsvraag waar je 'jazeker, en u?' op antwoordt. In dit dorp is het een uitnodiging tot een monoloog die meestal leidt een opsomming van gezondheidsklachten, werkproblemen, twijfels over een man, kind of bureu. Als je geen tijd hebt om te luisteren dan stel je die vraag niet. Ik houd van die monologen.

Mevrouw Vibel neemt me op. Ze staat bekend in het dorp om haar inschattingsvermogen. Het heeft haar al twee keer haar leven en haar dagomzet gered. Met jeugdige overvallers op snelle scooters weet ze raad; de laatste gingen met een pakje zalm en een tros bananen weg en lieten haar en haar kassa ongemoeid. Het incident: 'koelbloedige kruidenierster redt haar kas' verscheen op pagina twee van *Le Picard*, de lokale krant.

'Vous savez – weet u,' zegt ze, 'je suis dans le frais, c'est ça mon problème.' 'Ik doe in vers, dus dat is het probleem.'

Ik kijk haar niet begrijpend aan. Ze verwisselt ondertussen de papierrol in het kassaatje.

'Ik kan niet weg, dan raken m'n producten over de datum. "Vers" is de gevangenis waardoor ik niets anders meer doe dan m'n winkel beheeren. Ik ben afgestompt, ik zie niemand meer, eigenlijk ben ik in de afgelopen vier jaar volkomen geïsoleerd geraakt.'

M'n blik valt op de twee keiharde courgettes uit m'n mandje. Die kunnen toch wel drie dagen zonder haar aandacht? Bij mij thuis liggen ze weleens een klein weekje in de onderste la van de ijskast.

Ze gaat verder: 'In de eerste twee jaar ging ik nog wel eens op stap: dansen met de twee, drie vrienden die ik heb. We gingen ook af en toe naar de film en samen eten. Maar daar is de klad in gekomen: ik heb geen fut meer 's avonds. Ik ben namelijk zeven dagen in de week open ziet u. Mijn leven is een tredmolen van verse waar, voorraadbeheer, kassa opmaken en boodschappen inpakken. Ik sterf langzamerhand af. Er is niets meer.'

Ze zucht diep en staart langs mij heen, in gedachten verzonken.

'Hoe oud bent u eigenlijk?' Ik blijf aan de voorzichtige kant. 'Vijfenvertig?'

Een Franse vrouw die geen aandacht meer heeft voor haar uiterlijke verzorging is per definitie suïcidaal

uit. Ik doe steeds minder aan mezelf.'

Rijp voor de huisarts, dacht ik. Een Franse vrouw die geen aandacht meer heeft voor haar uiterlijke verzorging is per definitie suïcidaal.

'Het kan een vicieuze cirkel zijn,' zeg ik. Ik peinsde hardop nu. 'Dat wat je denkt waarheid wordt. En dat je geen oplossing meer ziet. Wat gebeurt er als u op maandag en dinsdag de winkel sluit? De bloemist aan de overkant en de slager verderop doen dat al,' zo verzeker ik haar. 'En dan staan de klanten inderdaad een paar keer voor een dichte deur totdat ze hun gewoontes veranderen en inkopen op zondag doen voor maandag en dinsdag. Zou je dan op woensdag een oud yoghurtje en een verlepte sla hebben, dan gooi je ze in de uitverkoop. Genoeg mensen die zo'n buitenkansje fijn vinden. Wedden dat de omzet nauwelijks daalt? En stel,' ga ik enthousiast verder, 'stel dat u honderd euro minder per maand verdient. In ieder geval komt u dan de deur uit en krijgt u de kans om weer een sociaal leven op te bouwen.'

'En vakanties dan?' antwoordt ze, 'die heb ik ook al jaren niet meer, en dan heb ik het nog niet eens over de feestdagen.'

'Soms ligt het ingewikkelder en heeft u nog geen ruimte om de oplossingen toe te laten. Bent u een

misschien een beetje somber de laatste tijd?'

Haar bruine ogen vullen zich met tranen, en ze knikt.

'Ik heb volgende week een afspraak bij Guérin, de huisarts. Hij had geen tijd deze week. Drie maanden geleden heeft hij me een homeopathisch middel voorgeschreven, "Stressless", maar het heeft me niks geholpen.

Hij raadde me ook aan de winkel te sluiten tijdens de komende Paasdagen en die dan bij mijn zusje en haar man door te brengen. Maar die zien me aankomen in deze staat. Ik begin al te snorren als hun kinderen me een kusje geven en naast me op de bank tegen me aankruipen.'

Ze zucht diep, veegt met een korte beweging van haar hand het restje tranen weg en pakt resoluut mijn door haar ingepakte tasje met boodschappen. Er is een einde aan het gesprek gekomen.

'Alstublieft,' zegt ze zich herpakkend, 'uw boodschappen. Nog een prettige avond en tot de volgende keer.'

Ik loop naar buiten, opgelucht dat ze, ondanks de mechanische formulering, spreekt van een volgende keer.

Remkes redt

SIGNALEMENT

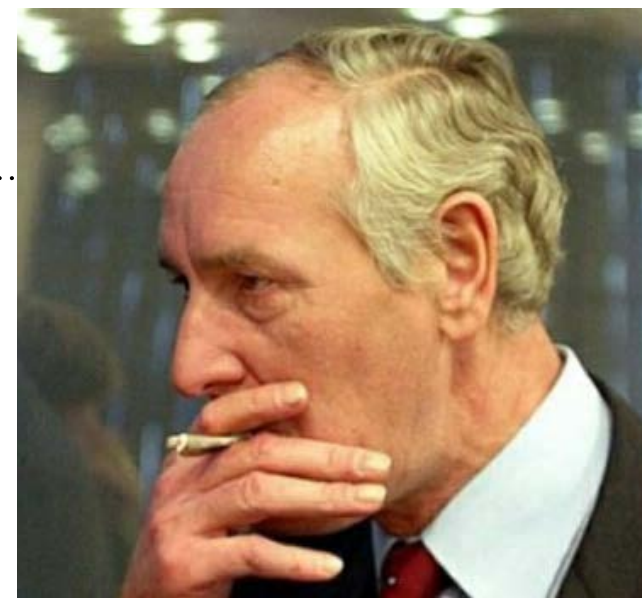
Al! Even gemist, dit al herfst 2025 verschenen boek van Thijs Broer en Peter Kee over VVD-coryfee Johan Remkes. Even tussen haakjes: misschien is het voortaan raadzaam voor andere schrijvende Kring-leden om hun nieuwe publicaties ook naar de redactie van De Kringkrant te sturen. Aandacht verzekerd. En dan ook nog op tijd. Enfin, het is in dit geval toch nog goed gekomen, want *Het kon minder, De lessen van Johan Remkes* vond ik als meeneemboek in de wachtkamer van mijn psycholoog. Misschien dat dat alvast iets zegt over de leerzaamheid van het boek.

Hoofdstuk voor hoofdstuk – waarin politiek soms ook nog best spannend en humoristisch blijkt – volgen we de onverzettelijke boerenzoon in zijn bedachtzame gang door de politiek: van de onderste gremia in de Groningse gemeentepolitiek tot de Haagse top. Remkes schopte het niet alleen tot staatssecretaris, minister en vicepremier, maar – onthult het boek – hij had zelfs in plaats van Dick Schoof, in



2024, makkelijk minister-president kunnen zijn. Hij bedankte. Want in de Haagse slangenkuil had hij – voordat je ergens induikt – inmiddels een simpele tip opgepikt: *Eerst even kijken of er wel water in het zwembad stond. En dat stond er dus niet.* Zo verpakken de auteurs in elk hoofdstuk wel een wijsheid of twee, laten ze zien wat een politicus zou kunnen leren van de geslepen Remkes. Of waarop je zeker bedacht moet zijn voordat je met deze vriendelijke shagroker en borrellaar – zijn lidmaatschap van het *Genevergenootschap* moest hij op last van de steile Balkenende helaas opzeggen – aan de onderhandelingstafel beland. Om met Mark Rutte te spreken: 'Wat heeft Johan toch een fenomenaal gevoel voor timing. Hij kan als een poes in de zon liggen, en dan opeens toeslaan.' En knoop ook deze les van Remkes in je oren: 'In de politiek worden de belangrijkste deals niet gesloten aan de vergadertafel maar onder vier ogen, en zo nodig met een borrel op een bankje in het café.'

Remkes blijkt ook bijzonder begaafd in het opvullen van tijdelijke vacatures en daarmee in het opruimen van de rotzooi van zijn voorgangers. Zo was hij vervangend burgemeester van Den Haag en tijdelijk Gouverneur van Limburg, waar de rotzooi met de watersnood van 2021



weer naar hem toedreef. Maar geen vloedgolf te hoog, een flinke crisis is aan Remkes wel toevertrouwd. Remkes redt altijd. Hij speelde in 2023 dan ook een cruciale rol bij het inlossen van de ereschuld aan de Groningers vanwege het gaswinningsdrama. Dan vindt Commissaris van de Koning, René Paas de schadevergoeding lang niet hoog genoeg, maar Kee en Broer noteren: 'Voor de deur van het dorps huis Garmerwolde, waar de zon net doorbreekt boven de velden, steekt Johan Remkes in zijn lange regenjas een sjekkie op en denkt: *Het kon minder.*' We zien het voor ons, ook wel fijn voor een boek over politiek.

Ad Fransen

Het kon minder. De lessen van Johan Remkes, Thijs Broer en Peter Kee. Uitgeverij Pluim, €24,99



Het is 12 maart 1959. Schilder/graficus Gras Heyen (1917-1988) heeft zojuist een stoel gesloopt op De Kring.

De maker van deze foto, Eddy Posthuma de Boer, merkte over het ongeleide projectiel Heyen op dat men wel gewend was aan zijn gedrag. 'Als hij een volle asbak over zijn hoofd ledigde, keek niemand ervan op. Zelfs toen hij de stoel sloopte en daarbij zijn hoogstpersoonlijke vocabulaire bezigde, werd er nauwelijks gereageerd. Niemand stoorde zich eraan.'

Van Gras Heyen werd beweerd dat hij kans zag de – ook toen al voor sommigen onneembaar steile – trap van De Kring zittend af te dalen, waarbij hij op elk van de 36 treden een scheet liet.

En van de kwartaaldrinker Heyen, die bijna 50 jaar lid was van

De Kring, is de beroemde uitspraak: 'De koningin is een lul. En de prinsesjes is ook een lul.'

Tekenaar Peter van Straaten vond in hem een 'geestelijke vader met een zeer absurd gevoel voor humor'. 'Gras was een van de uniekste mensen die ik heb gekend. Eigenlijk was hij zelf een kunstwerk. Ik vond hém veel leuker dan zijn schilderijen.'

Op zijn zeventigste verjaardag, kort voor zijn dood, had Heyen zijn laatste expositie op De Kring, die werd geopend door acteur/regisseur Ton Lutz.

Gras Heyen was ook erelid van De Kring.

Jeroen Koolbergen

KRINGKOKKERELLEN

Saté opnieuw ingeroosterd

Ronald Hoeben

Terwijl de supermarktschappen nog onverminderd uitpuilen van de 'Indische' producten, lijdt de 'Indische' keuken een zieltogend bestaan. Die keuken is van oudsher al gevangen in een duopresentatie met wat door moet gaan voor de Chinese keuken, waardoor *Chin. Ind. restaurant* een vertrouwd baken werd van veel en goedkoop eten.

De geweldige documentaire *Meer dan Babi Pangang* beschrijft de onvermijdelijke teloorgang van deze horeca, die van oudsher stoelde op rijsttafel en tal van andere schotels waar men in China noch in Indonesië ooit van gehoord heeft.

Een betreurenswaardig slachtoffer van deze ontwikkelingen is de saté, de sateh of zoals het in de wandeling heet: het sateetje. Het is nooit een echt restaurantgerecht geworden, in menige snackbar werd het liefdeloos in de frituur gekieperd alvorens ter aarde besteld te worden in een

plastic bakje onder een dikke laag zoete smurrie. Of er worden met een misplaatst gevoel voor kwaliteit dikke hompen kipfilet aan een stok geprikt, wat doorgaans leidt tot droge, topzware saté. Een dikke snede hagelwit stokbrood is hiervan de gebruikelijke begeleider. De meest sneue variant is het met saus en al verpakte trio dat je in de supermarkt uit de diepvries vist. Thuis alleen nog even in een pannetje kokend water reanimeren.

Hier is een herijking op z'n plaats.

Het begint met de dijen van een scharrelkip, bij voorkeur zelf gedemonteerd. Wie een hele kip koopt en er de bouten en de borstfilets afsnijdt, houdt een fijn karkas over, waar je heerlijke bouillon van kunt trekken. Kippendijen zijn ook los te koop, neem in dat geval de variant mét vel. Trek dat vel er thuis af en pocheer dit kort. Snij van de ontbeende dijen stroken van ongeveer een bij drie centimeter. Leg die een uurtje in een marinade van ketjap manis, geplette knoflook en limoensap. Leg de satéstokjes

in water om verbranden tegen te gaan. Rijg het kippenvlees aan de stokjes en lardeer dat met reepjes van de gepocheerde huid. Het vet is een fijne smaakversterker.

Voor de saus kun je een (dunne) ketjap nemen, maar er is geen verbod dat het gebruik van pindasaus in de weg staat. Neem in dat geval ongezouten pinda's en blender die met een flinke scheut (daar is-ie weer) ketjap manis en citroensap naar smaak, eventueel een pepertje.

Je kunt een grillpan of een tafelgrill gebruiken, maar het beste is natuurlijk een Hibachi-achtig houtskoolgrilletje, dat snel op temperatuur komt. Je wilt vlammen die dat onweersaanbare, rokerige grillrandje veroorzaken, niet dat brave muigrijze houtskoolbedje. Doordat de stukjes vlees maar klein zijn is het allemaal heel snel gaar. Haal de satés halverwege nog even door de marinade of lak die erop met een kwastje. Reken op minstens tien stokjes per persoon.



ILLUSTRATIE CHATGPT5.4



ILLUSTRATIES PETER VAN STRAATEN



Toen
was geluk
nog heel
gewoon...

AYAL PINKUS

HET PROBLEEM MET DE NIEUWE LICHTING SCHRIJVERS

ZE BETALEN GEEN
CONTRIBUTIE

EN, ZE
ZUIPEN
NIET



KRINGDICHT

nieuw in de kring
als of er nog hoop is
leeft deze tafel op
praat zij door
en door
Waarom deze ruimte
niet luistert niet.
weet niet vergeet
toen er nog gewoon
misdragen werd
van de trap gesolen
miserend uit armoede
niet uit Rijk dom
osit werd hier kunst
verondersteld of
de gedachte daaraan
of op zijn minst
geweten
de kring / geen contributie geen
4-12-21 spijt maar al tijd
kees / hoop en voorzichtig
blokland / liefde of zo

Poëzie aan de ledentafel
Servet van Kees Blokland

Een kleine selectie uit de rijke programmering van De Kring in de komende maanden:

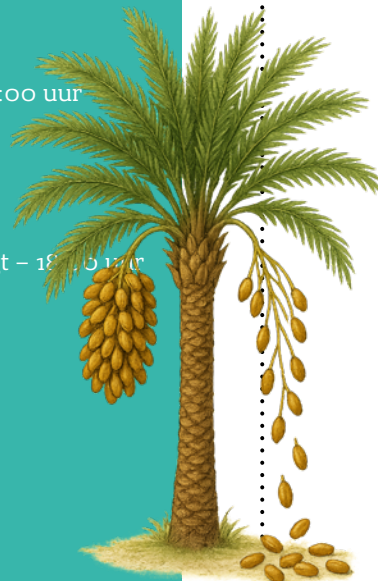
MEI

- Maandag 4: Voulez-vous parler avec moi? Ce soir? (BinnenKring) – 20:30 uur
- Maandag 4: Film + gesprek | Bikes for Ukraine – 21:00 uur
- Woensdag 6: Lezing | Tussen merk en meesterwerk – 18:30 uur
- Donderdag 7: Lezing | De Kriterion-meisjes: het onbekende verhaal van UvA-studentes in het verzet – 19:15 uur
- Maandag 11: De Groene Kring | Diederik Samsom – 19:00 uur
- Maandag 11: Bluegrass: concert + jam – 20:00 uur
- Dinsdag 12: Pubquiz – 20:30 uur
- Vrijdag 15: Dansen op Vrijdag | My Generation – 21:00 uur
- Dinsdag 19: Muziekquiz o.l.v. Tom Blomberg – 20:30 uur
- Donderdag 21: De Divan | bewustZIJN – 18:00 uur
- Donderdag 21: Documentaires van Rudolf van den Berg: 'Schatz' – 20:00 uur
- Donderdag 28: VerhalenKring | Storytelling i.s.m. Mezrab – 20:00 uur
- Vrijdag 29: Literaire Salon | Open podium voor schrijvers – 18:30 uur

JUNI

- Maandag 1: Voulez-vous parler avec moi? Ce soir? (BinnenKring) – 20:00 uur
- Maandag 1: De Groene Kring – 19:00 uur
- Woensdag 3: Film + nagesprek | Vleestomaat – 18:00 uur
- Donderdag 4: Vroege Vogels – 19:30 uur
- Zaterdag 6: Kringkoor: concert – 18:00 uur
- Maandag 8: Bluegrass concert + jam – 20:00 uur
- Woensdag 10: Documentaires van Rudolf van den Berg: programma volgt – 18:30 uur
- Donderdag 11: DesignKring – 19:00 uur
- Vrijdag 12: Vernissage Zomersalon – 19:00 uur
- Zaterdag 13: Nieuwe Ledendiner – 17:00 uur
- Dinsdag 16: Muziekquiz o.l.v. Tom Blomberg – 20:30 uur
- Donderdag 18: De Divan – 18:00 uur
- Maandag 22: Sportlezing | Davy de Boer – 18:00 uur
- Woensdag 24: MuseumKring – 18:30 uur
- Vrijdag 26: Literaire Salon | Open podium voor schrijvers – 18:30 uur

Check altijd www.kring.nl en/of de Nieuwsbrief voor de actuele programmering en de tijden.



Save the dates!

De Kringkrant wordt gemaakt door **Ad Fransen** (hoofdredactie), **Karin Kallenberg**, **Tjadine Stheeman** (redactie), **Jeroen Koolbergen** (einden beeldredactie), en **Jaap van der Zwan** (basisontwerp en bladschikking).

Aan dit nummer werkten mee:

Kees Blokland / Yoka van Brummelen / Jessica Durlacher / Jurjen Fontein / Carlo Grift / Mark van de Grift / Ronald Hoeben / Tim Janssens / Lise van de Kamp / Jacques Klötters / Joost Nijsen / Marjoleine Oppenheim / Annemarie Oster / Aarnoud Overkamp / Ayal Pinkus / Miriam van Praag / Herb Prooy / Dickie Ruimschotel / Reid, Geleijnse & Van Tol / Annerie Smolders / Patty Stenger / Annephine van Uchelen / Pieter Valk / Joan Veldkamp / Hans Vos / Marjory Wilhelmus / Henk Wijnen / Jaap van der Zwan

De redactie behoudt zich het recht voor om aangeboden artikelen of ingezonden brieven te weigeren, te redigeren en/of in te korten.

Deadline kopij voor het nummer van september 2026: 15 augustus 2026
Bijdragen naar ad.fransen@planet.nl en jeroen.koolbergen@xs4all.nl.

De Kringkrant is een uitgave van **Vereniging Sociëteit De Kring**
Kleine-Gartmanplantsoen 7-9
1017 RP Amsterdam
Telefoon 020-623 69 85
Email: info@kring.nl
Website: www.kring.nl

Openingstijden:

Maandag t/m donderdag 16.30 tot 01.00 uur
Vrijdag 16.30 tot 03.00 uur
Zaterdag en zondag uitsluitend op afspraak.
Het restaurant van De Kring is geopend van maandag t/m vrijdag vanaf 18.00 uur.
In het weekend uitsluitend op afspraak.

Zusterclubs:

Internationaal Perscentrum
Nieuwspoor, Den Haag
Pulchri Studio, Den Haag
(tonen van Kring-ledenpas is voldoende)

The United Arts Club, Dublin
The Scottish Art Club, Edinburgh
Glasgow Art Club, Glasgow
The Foreign Correspondents Club, Hong Kong
The Groucho Club, Londen
(bel eerst met De Kring of email naar administratie@kring.nl)

Druk: Rodi Rotatiedruk, Diemen
Afwerking en verzending:
Nic. Oud, Heerhugowaard
Opplage: 1800 exemplaren.

De Kringkrant wordt per post toegestuurd aan de leden van Sociëteit De Kring en is niet in de handel.
De redactie heeft waar nodig alle mogelijke moeite gedaan om de rechthebbenden van het gebruikte foto- en illustratiemateriaal in deze krant te achterhalen. Wie niettemin meent rechten te kunnen doen gelden op enig materiaal kan contact opnemen met jeroen.koolbergen@xs4all.nl.